

บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงเวลากลางคืน (ตั้งแต่พระอาทิตย์ตก-พระอาทิตย์ขึ้น) จะเป็นเวลาที่สำคัญต่อการดึงน้ำในบรรยากาศทางธรรมชาติ การออกแบบและเลือกวัสดุหลังคาเพื่อใช้ประโยชน์จากน้ำค้างที่เกิดบนหลังคาและทำให้น้ำค้างไหลอย่างรวดเร็ว จะอาศัยทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- หลักการคายรังสีความร้อน
- กระบวนการแลกเปลี่ยนความร้อนกับท้องฟ้า
- คุณสมบัติทางกายภาพของพื้นผิวหลังคา
- มวลสารของหลังคา
- มุมลาดเอียงของหลังคา
- สภาพท้องฟ้าและการคายรังสีของท้องฟ้า

2.1 การคายรังสีความร้อนกับการเกิดน้ำค้าง

2.1.1 ความหมายของการคายรังสีความร้อน

การคายรังสีความร้อน (radiation heat transfer) เป็นการถ่ายเทพลังงานความร้อนที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของโมเลกุล (molecular vibrating energy) และถ่ายพลังงานออกมาในรูปคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า¹(electromagnetic wave) จากพื้นผิวหนึ่งไปสู่อีกพื้นผิวที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า ด้วยความเร็วแสง (speed of light: c) มีลักษณะสำคัญได้แก่

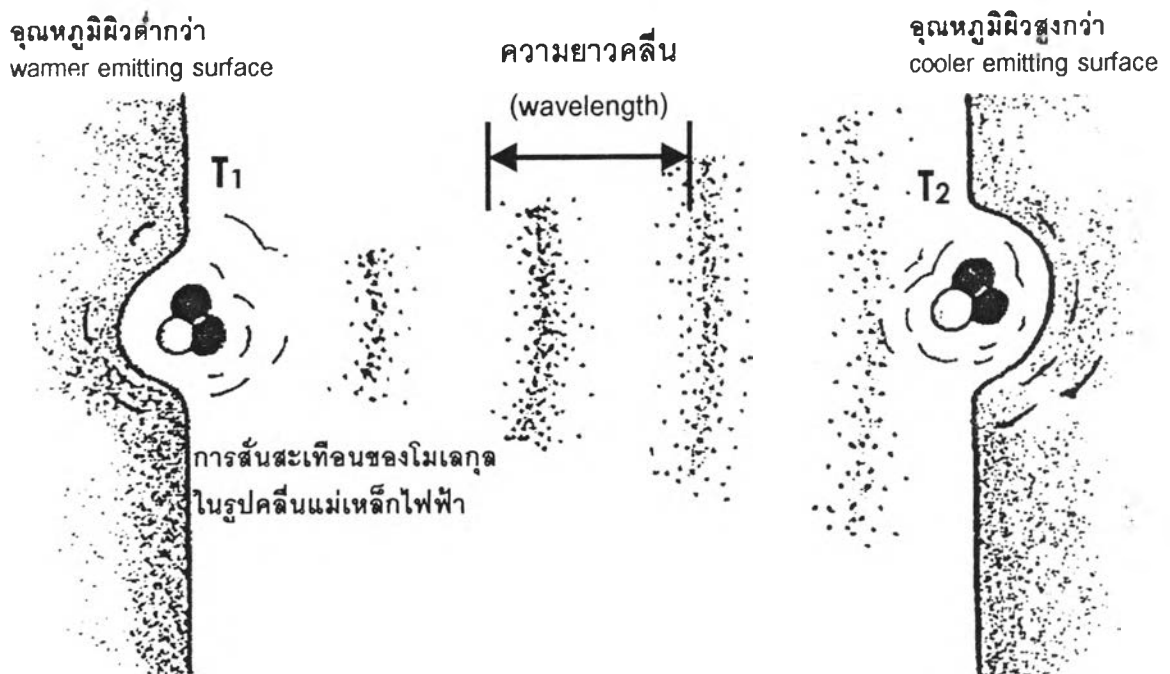
- ไม่ต้องอาศัยตัวกลางสำหรับแลกเปลี่ยนความร้อน (not require an intervening medium)
- ไม่มีทิศทางที่แน่นอน (independent of direction)

การคายรังสีจากวัตถุใดๆ สามารถอธิบายให้เห็นพฤติกรรมทางกายภาพโดยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเพื่อใช้ทำนายคุณสมบัติการคายรังสีของผิววัสดุได้ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจะปล่อยพลังงานออกทุก

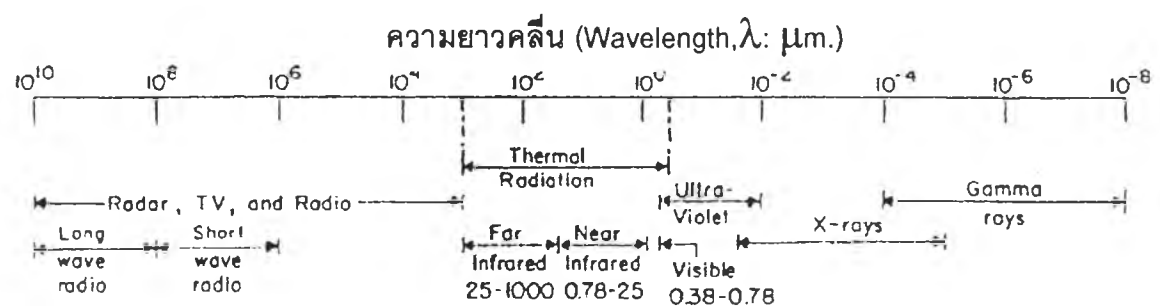
---

¹ ตามทฤษฎีของ Maxwell การคายรังสีสามารถพิจารณาถึงการสั่นสะเทือนของคลื่น (Wave Oscillating) อธิบายคุณลักษณะได้ด้วยควมยาวคลื่น (λ) และ ความถี่ (V) โดยที่ $c = \lambda V$ (อัตราของการคายรังสี ถ้าในสุญญากาศ $c_0 = 2.9979 \cdot 10^8$ เมตรต่อวินาที

ความยาวคลื่น ($\lambda = 0 - \infty$) โดยช่วงรังสีความร้อน (thermal radiation) เป็นช่วงหนึ่งในคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 0.1-100 ไมโครเมตรหรือไมครอน²

ภาพที่ 2-1 การถ่ายเทพลังงานโดยการคายรังสีระหว่างพื้นผิว 2 พื้นผิวที่มีอุณหภูมิผิวแตกต่างกัน เมื่อ $T_1 > T_2$ โมเลกุลบนพื้นผิวจะมีการสั่นสะเทือนและเกิดการถ่ายเทพลังงานในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ภาพปรับปรุงจาก Moore, 1993: 13)

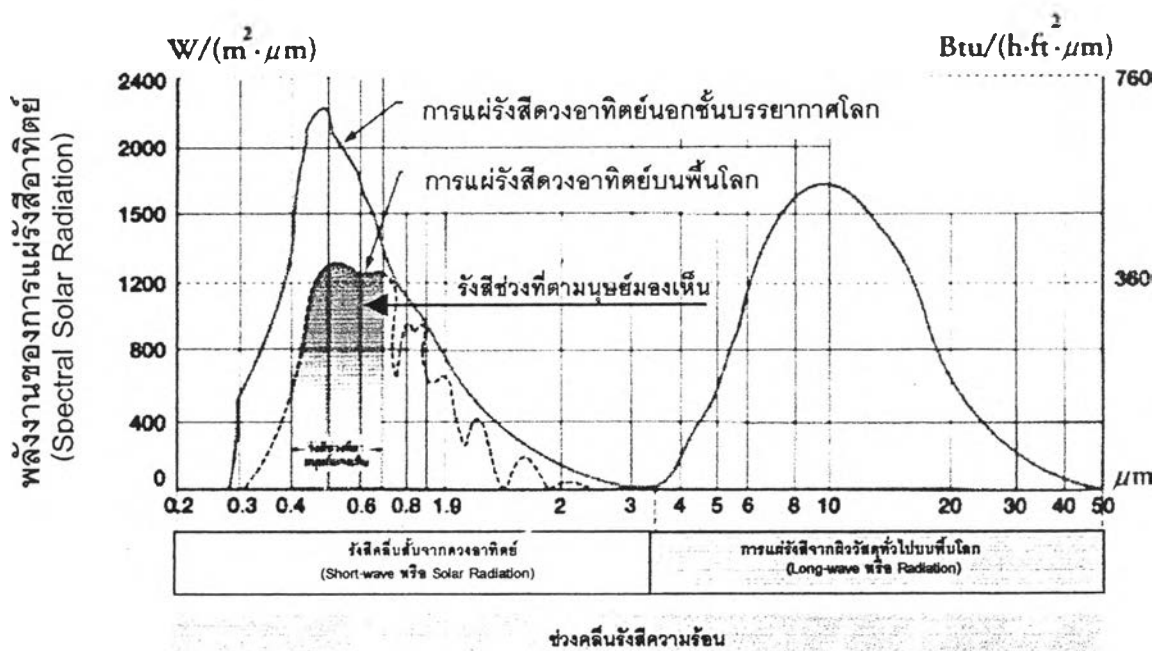
ภาพที่ 2-2 ช่วงความยาวคลื่นของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (the electromagnetic wavelength spectrum) ภาพปรับปรุงจาก Kreith and Mark, 1962: 62

² หน่วยขนาดเล็กที่เรียกว่า "ไมครอน (Micron)" โดยที่ 1 ไมครอนหรือ 1 $\mu\text{m.} = 10^{-6}$ เมตร

2.1.2 ประเภทของรังสีความร้อน

ในแง่ของการออกแบบอาคารจะถือว่าผิววัสดุบนพื้นโลกมีอุณหภูมิสูงกว่า absolute zero (0°K , -460°F หรือ -273.15°C) ผิววัสดุสามารถถ่ายเทพลังงานในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าได้ตลอดเวลา และสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ไกลถึง 93 ล้านไมล์ ช่วงการคายรังสีความร้อนจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ที่แตกต่างกันของความเข้มและความยาวคลื่น อันได้แก่

- รังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์หรือรังสีคลื่นสั้น (solar radiation หรือ short-wave radiation)
- รังสีความร้อนจากผิววัสดุบนพื้นโลกหรือรังสีคลื่นยาว (terrestrial radiation หรือ long-wave radiation)

ความยาวคลื่น (Wavelength, λ : μm .)

ภาพที่ 2-3 แสดงองค์ประกอบของช่วงความยาวคลื่นของการคายรังสีความร้อนที่ประกอบด้วย รังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์และรังสีความร้อนจากผิววัสดุบนพื้นโลก (ภาพปรับปรุงจากการใช้กระจก, 2543: 10)

2.1.2.1 รังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์

การคายรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์จะอยู่ในช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 0.3-3 μm . ดังภาพที่ 2-3 รังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ที่ส่องยังโลกประกอบด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในช่วงความยาวคลื่นและสัดส่วนของพลังงานจากดวงอาทิตย์ที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 แสดงองค์ประกอบของรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์

รังสีจากดวงอาทิตย์	ช่วงความยาวคลื่น	สัดส่วนของพลังงานจากดวงอาทิตย์
1. รังสีอัลตราไวโอเล็ต (ultraviolet; UV)	0.20 - 0.38 μm .	9%
2. แสงที่มองเห็นได้ (Visible light)	0.38 - 0.78 μm	38%
3. รังสีอินฟราเรดคลื่นสั้น (Near infrared ray; NIR)	0.78 - 3.0 μm .	53%

2.1.2.2 การคายรังสีความร้อนจากผิววัตถุทั่วไปบนพื้นโลก

"Long-wave Radiation is radiation originating from sources at temperature near ordinary ambient temperature and thus substantially all at wavelengths greater than 3 μm . Long-wave radiation is emitted by the atmosphere, by a collector, or by any other body at ordinary temperature." (Duffie and Beckman, 1991:47)

คำจำกัดความข้างต้นจะเห็นว่า เมื่อรังสีคลื่นสั้นกระทบลงบนผิววัตถุแล้วจะคายรังสีคลื่นยาวออกมาในช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 3 μm . ขึ้นไปดังภาพที่ 3 เรียกอีกอย่างว่า "การคายรังสีรังสีคลื่นยาว (Long-wave Radiation หรือ Terrestrial Radiation)" โดยจะเกิดขึ้นทุกๆ ผิววัตถุบนโลกได้แก่ อาคาร, คน, ยานพาหนะ หรือแม้กระทั่งบรรยากาศ ทั้งนี้รังสีคลื่นยาวจะไม่สามารถทะลุผ่านกระจกใสได้และมีคุณสมบัติในการสะท้อนที่ดีกับวัสดุที่มีผิวเรียบและมันเงา (Gieger, 1965 อ้างใน ศุภกิจ ยิ้มสรรพล, 2540: 13)

2.1.3 การคายรังสีความร้อนของพื้นผิว

เมื่อวัตถุที่เป็นเนื้อเดียวกัน (homogeneous body) ได้รับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ จะมีการดูดซับ (absorption: α) การสะท้อนกลับ (reflection: ρ) และการส่งผ่าน (transmission: τ) รังสีพลังงานที่ความยาวคลื่น ผลรวมของรังสีเท่ากับ 1 ดังสมการ

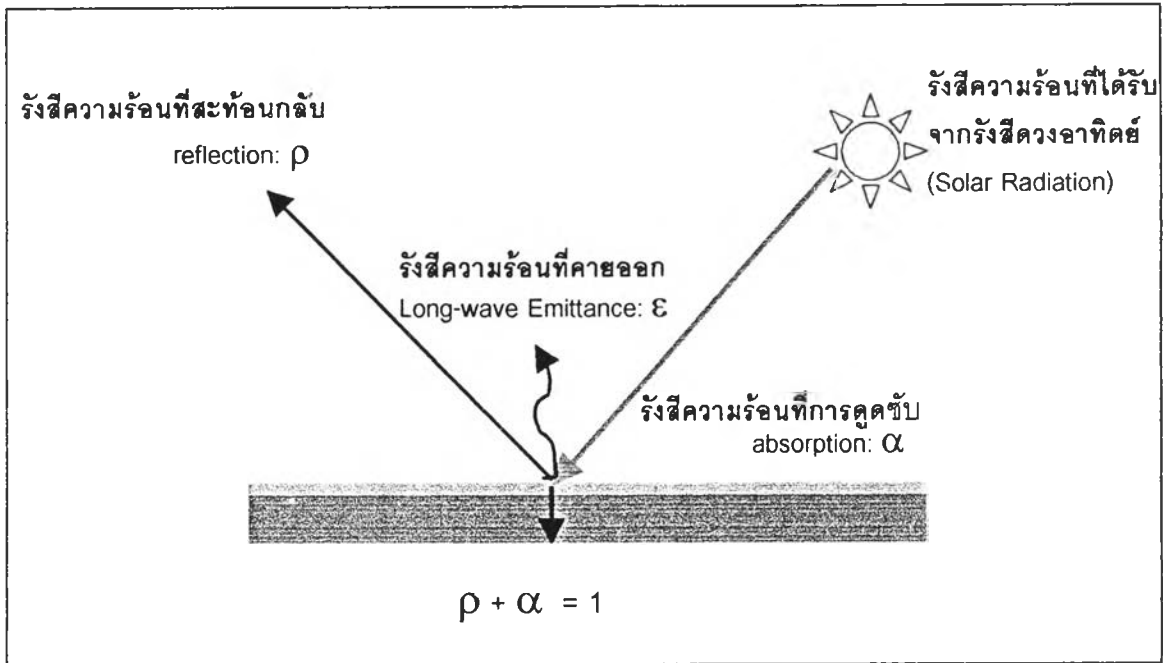
$$\rho + \alpha + \tau = 1$$

ตัวอย่างเช่น เมื่อวัตถุทึบแสง³ (opaque body) ได้รับรังสีความร้อนจนมีอุณหภูมิถึงจุดหนึ่ง โดยรังสีที่ถูกดูดซับ (solar absorptance) ส่วนหนึ่งจะแปลงเป็นพลังงานความร้อนและมีการสั่นสะเทือนที่เพิ่มขึ้น ความร้อนที่เติมเข้าไปจะทำให้วัสดุมีอุณหภูมิสูงขึ้น จากนั้นบางส่วนจะคายรังสีคลื่นยาว (long-wave emittance) ออกผิวของวัตถุ ซึ่งเป็นผลจากการเปล่งรังสีที่ระดับความลึกใกล้ผิวเท่านั้น เรียกว่า "Surface phenomenon" เช่น ความลึกจากผิว 1 μm . ได้แก่ โลหะ, ไม้, และ หิน (มนตรี อึ้งเจริญ, 2540) ฉะนั้นผลรวมรังสีความร้อนของวัตถุทึบแสงดังสมการ

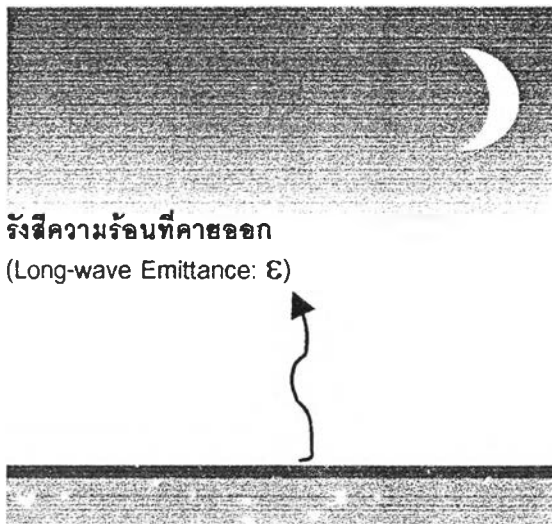
$$\rho + \alpha = 1$$

เมื่อโลกไม่ได้รับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์แล้ว ความร้อนบนผิววัสดุบนพื้นโลกจะส่งพลังงานกลับยังท้องฟ้า เพื่อรักษาสมดุลทางอุณหภูมิของโลกและบรรยากาศ ฉะนั้นการคายรังสีคลื่นยาวที่ออกจากผิววัสดุบนโลกจึงมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการสูญเสียความร้อนของพื้นผิวกับท้องฟ้าในเวลากลางคืน ทั้งนี้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติการคายรังสีความร้อนออกจากพื้นผิว ปรากฏการณ์เช่นนี้มีผลทำให้อุณหภูมิมืดหลังคาลดต่ำลง จนถึงจุดน้ำค้าง (Dew Point) เกิดหยดน้ำเกาะอยู่บนพื้นผิวหลังคาได้ ดังภาพที่ 2-4

³ วัตถุที่มีความสามารถดูดกลืนและสะท้อนกลับพลังงานจากการได้รับรังสีโดยไม่มีการส่งผ่าน (มนตรี อึ้งเจริญ, 2540; 7)

ภาพที่ 2-4 แสดงการดูดซับ การสะท้อนกลับ และการคายความร้อนออกบนพื้นผิวของวัตถุทึบแสง เมื่อได้รับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์

ผิววัสดุบนพื้นโลกคายความร้อนกลับสู่ท้องฟ้าในเวลากลางคืน

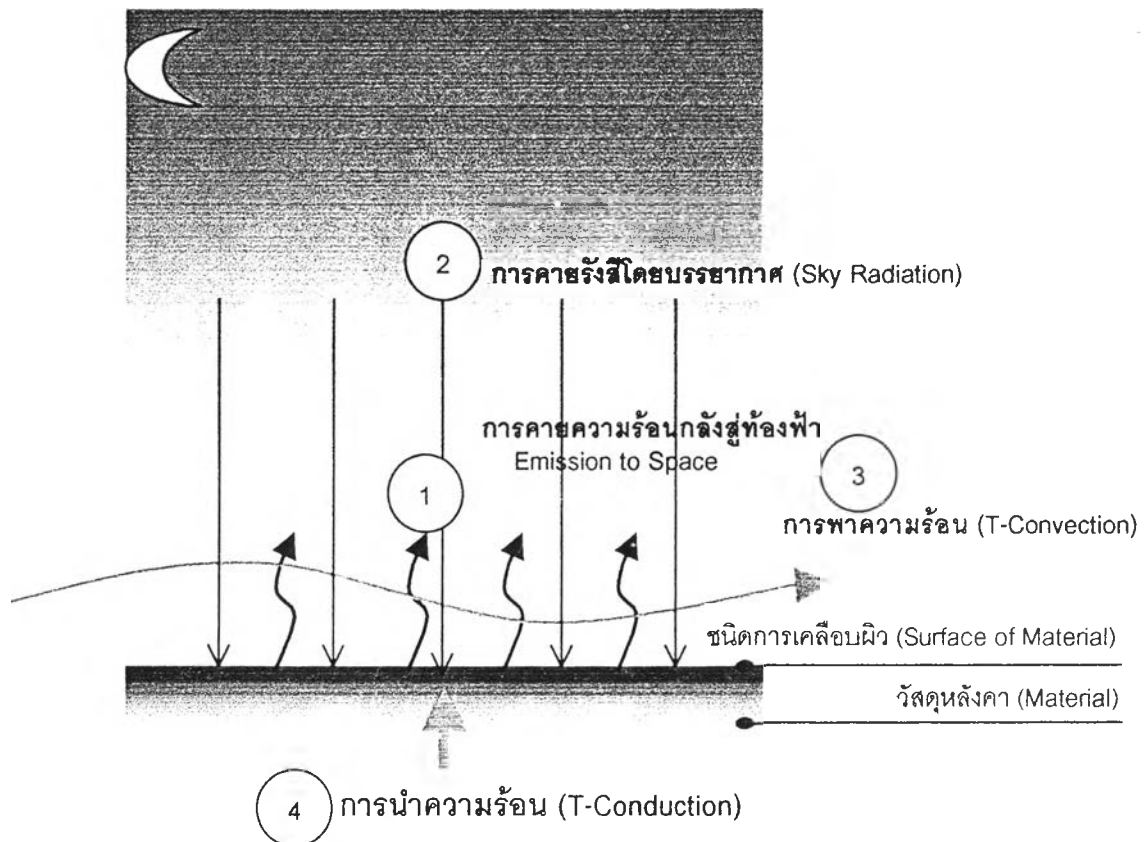
ผิววัสดุบนพื้นโลกคายความร้อนกลับสู่ท้องฟ้าในเวลากลางคืน จนมีอุณหภูมิผิวลดลงต่ำกว่าอุณหภูมิจุดน้ำค้าง

ภาพที่ 2-5 แสดงการคายรังสีความร้อนบนผิววัสดุบนพื้นโลกกลับสู่ท้องฟ้า

2.2. กระบวนการแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับท้องฟ้าในตอนกลางคืน

การแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับท้องฟ้าในตอนกลางคืนหรือที่เรียกว่า "radiative cooling" เป็นการคายความร้อนออกจากผิววัสดุบนพื้นโลกด้วยวิธีการทางธรรมชาติ (method of rejects heat) กระบวนการนี้เกิดขึ้นโดยการคายรังสีคลื่นยาวกลับคืนสู่ท้องฟ้าในเวลากลางคืน ทำให้ผิววัสดุบนโลก เช่น ผิวอาคาร มีอุณหภูมิลดลง (to cool the building) กระบวนการถ่ายเทความร้อนที่มีผลต่อระบบการแลกเปลี่ยนอุณหภูมิและความร้อน ได้แก่

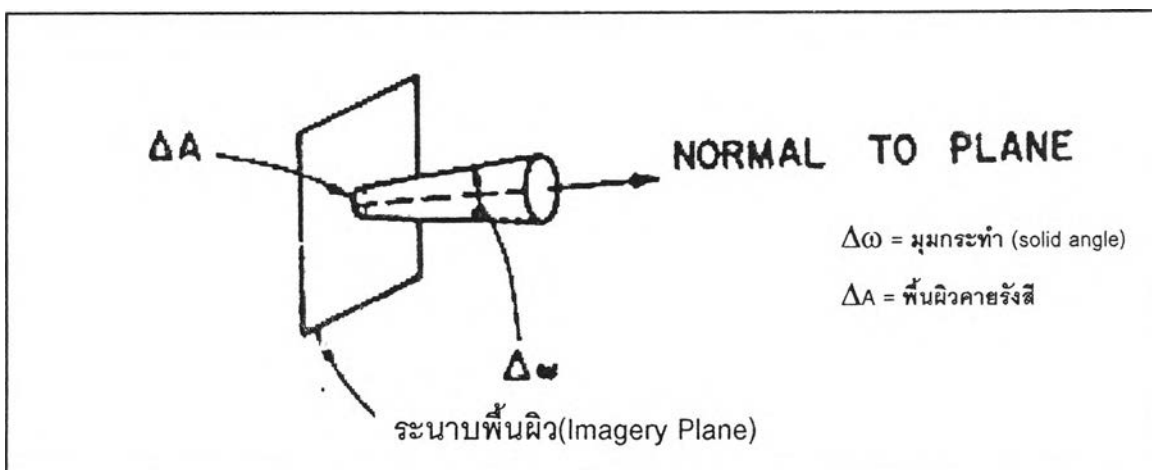
1. การแลกเปลี่ยนความร้อนด้วยการคายรังสีคลื่นยาวของผิวหลังคา (material' s surface emissivity)
2. การคายรังสีโดยบรรยากาศ (sky radiation) และดูดซับของผิวหลังคา
3. การแลกเปลี่ยนความร้อนด้วยการพา (heat convection) ระหว่างผิวหลังคา กับลมที่พัดผ่าน
4. การแลกเปลี่ยนความร้อนด้วยการนำ (heat conduction) ระหว่างผิวหลังคาด้านบนและด้านล่าง

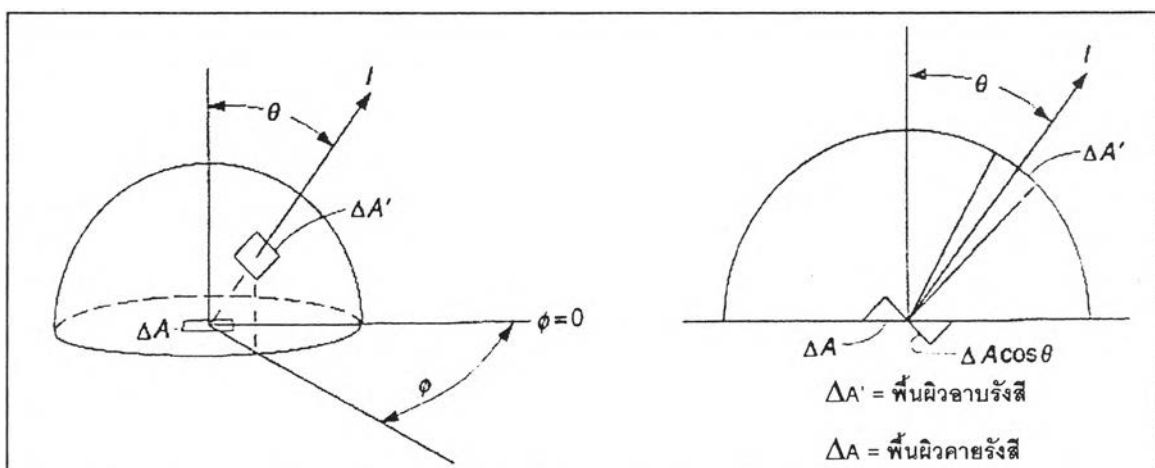
ภาพที่ 2 - 6 กระบวนการถ่ายเทความร้อนที่มีผลต่อการคายรังสีความร้อนในเวลากลางคืน (Radiative cooling)

2.2.1 การแลกเปลี่ยนความร้อนด้วยการคายรังสีคลื่นยาวของผิวหลังคา

รังสีคลื่นยาวที่ออกจากผิววัสดุมีลักษณะกระจายออกไป พลังงานจากการคายรังสีวัดด้วยปริมาณพลังงานที่คายออกจากระนาบพื้นผิว (Imaginary Plane) ต่อหน่วยพื้นที่ ต่อหน่วยเวลา ต่อหน่วยมุมกระทำ (Solid Angle) ของทิศทางตั้งฉากกับศูนย์กลางระนาบ ซึ่งเรียกว่า "ความเข้มของการคายรังสี (Radiation Intensity)" ดังภาพที่ 2-7 และปริมาณพลังงานที่คายออกจากระนาบพื้นผิว (Imaginary Plane) ต่อหน่วยพื้นที่ ต่อหน่วยเวลา ต่อหน่วยมุมกระทำ (Solid Angle) จากทุกทิศทางบนด้านใดด้านหนึ่งของระนาบ เรียกว่า "อัตราของการคายรังสี (Radiation Flux)" ทั้งสองคิดเป็นหน่วย วัตต์ต่อตารางเมตร (watt/m^2) หรือ บีทียูต่อตารางฟุต (Btu/ft^2) ดังภาพที่ 2-8

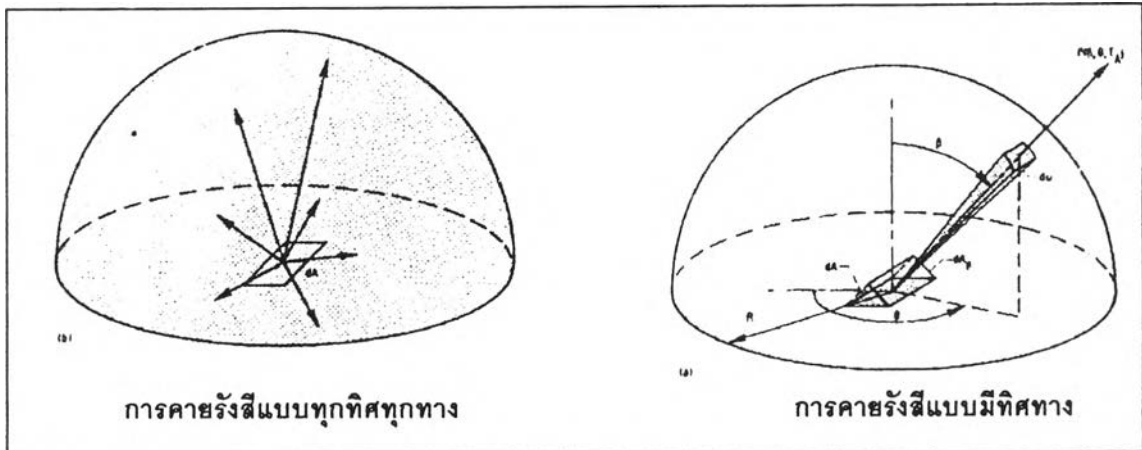

ภาพที่ 2 - 7 แสดงความเข้มของการคายรังสี (schematic of radiation intensity) ที่มา: Beckman, 1991: 154

ภาพที่ 2 - 8 แสดงอัตราของการคายรังสี (schematic of radiation flux) ที่มา: Beckman, 1991: 15

ภาพที่ 2 - 9 ลักษณะการคายรังสีออกจากวัตถุ (ที่มา: Siegel, 1972: 43)

การคายรังสีความร้อนจากวัตถุส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของวัตถุนั้น ปริมาณพลังงานการคายรังสีจากวัตถุจะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับอุณหภูมิสัมบูรณ์เป็นองศาเคลวิน ยกกำลังสี่ สำหรับวัตถุที่การคายรังสีได้อย่างสมบูรณ์หรือที่เรียกว่า “วัตถุดำ” (Blackbody) ตามกฎของ Stefan – Boltzman แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่มีวัตถุนิดนี้ ดังนั้นพลังงานการคายรังสีจากวัตถุโดยทั่วไป (วัตถุจริง) จะมีค่าน้อยกว่าวัตถุดำเสมอที่อุณหภูมิเดียวกันดังสมการ

พลังงานการคายรังสีจากวัตถุดำ

$$E_{\text{Blackbody}} = \sigma T_r^4$$

(radiant energy of blackbody)

พลังงานการคายรังสีจากพื้นผิววัตถุจริง

$$E_{\text{emit}} = \epsilon \sigma T_r^4$$

(radiant energy of actual surface)

การคายความร้อนเกิดจากในลักษณะการกระจายตัวสม่ำเสมอออกไปทั่วทุกทิศทางรอบพื้นผิว จึงเกิดความสัมพันธ์ในทางเรขาคณิตศาสตร์ระบุว่าพื้นผิวจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงาน ดังนั้น พลังงานการคายรังสีระหว่างพื้นผิวทั่วไป (Beckman, 1991: 156)

$$Q_i = \sum_{j=1}^n \epsilon_i \epsilon_j A_i F_{ij} \sigma (T_j^4 - T_i^4)$$

⁴ ในสเกลเคลวิน ศูนย์สัมบูรณ์เป็นอุณหภูมิเชิงทฤษฎี คืออุณหภูมิทุกโมเลกุลจะหยุดเคลื่อนที่ โดยมีอุณหภูมิเท่ากับ -273°C หรือ -460°F

⁵ วัตถุดำ หรือ Blackbody (perfect emitted = 1) เป็นวัตถุดำคติเพื่อใช้เปรียบเทียบความสามารถคายรังสีของพื้นผิว ได้ทุกความยาวคลื่น ในอุณหภูมิเดียวกัน

สรุปได้ว่า พลังงานจากการแลกเปลี่ยนความร้อนด้วยคายรังสีระหว่าง 2 พื้นผิวที่มีผลต่อการเกิดน้ำค้าง จะได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ผิวท้องฟ้ากับพื้นที่หลังคามีค่าเข้าใกล้ 0 ($A / A_2 \rightarrow 0$) จากสมการข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์หาพลังงานจากการแลกเปลี่ยนอุณหภูมิระหว่างแผ่นหลังคา กับท้องฟ้าได้คือ

	Q_{emit}	=	$\epsilon_r \cdot \sigma \cdot F \cdot A \cdot (T_{หลังคา} - T_{ท้องฟ้า})^4$
โดยที่	σ	=	ค่าคงที่ Stefan-Boltzman
		=	$5.67 \cdot 10^{-8} \text{ w/m}^2 \text{ k}^{-4}$ หรือ $0.17 \cdot 10^{-8} \text{ btu/ft}^2 \text{ hR}^4$
	ϵ_r	=	ค่าการคายรังสีของพื้นผิววัสดุ
	A	=	พื้นที่ผิววัสดุ
	$T_{หลังคา} - T_{ท้องฟ้า}$	=	อุณหภูมิผิวระหว่าง 2 พื้นผิว (surface temperature) ในกรณีนี้คือ อุณหภูมิผิวหลังคา กับอุณหภูมิท้องฟ้า
	F	=	มุมที่เปิดสู่ท้องฟ้า (angle factor หรือ shape factor)
		=	$\frac{1}{2} (1 + \cos\beta)$

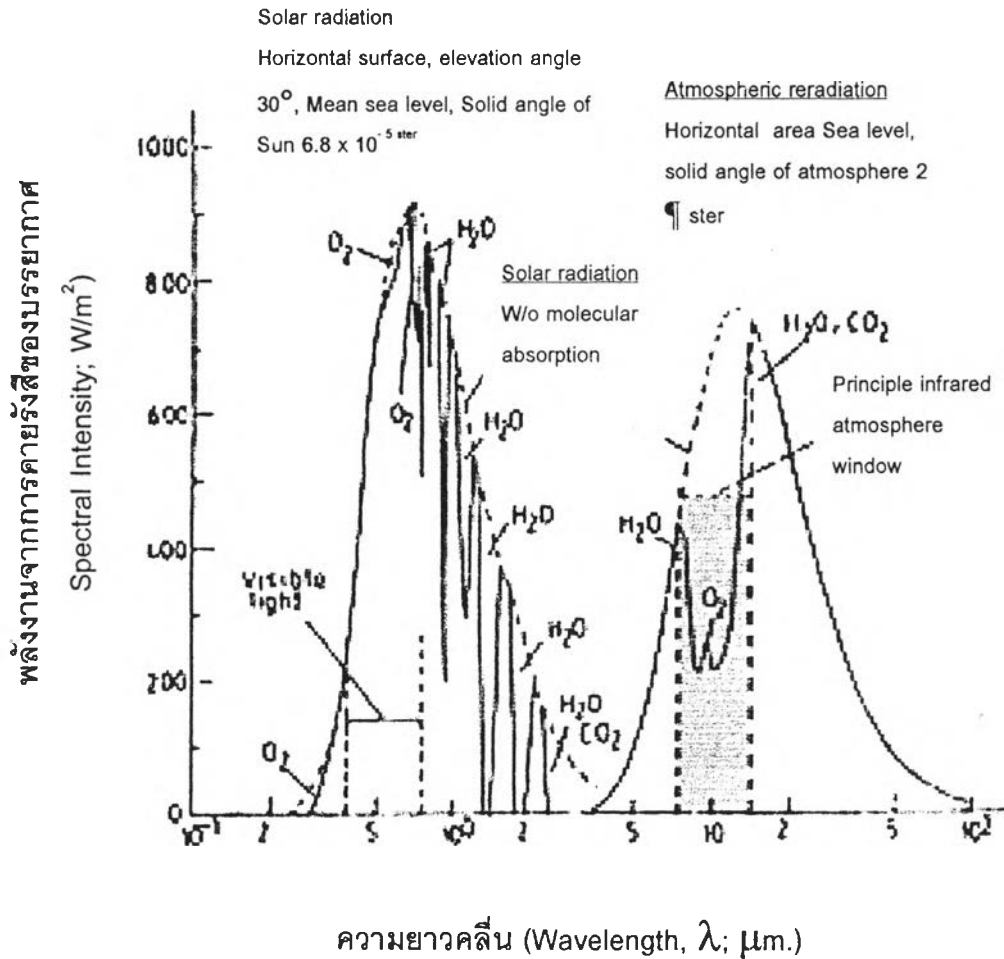
2.2.2 การคายรังสีโดยบรรยากาศ

บรรยากาศเป็นส่วนผสมของก๊าซต่างๆ ไอน้ำ และฝุ่นละออง เมื่อบรรยากาศได้รับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์หรือจากผิวโลก โมเลกุลของก๊าซและฝุ่นละอองต่างๆจะมีปฏิกิริยาต่อคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่แตกต่างกัน โดยการส่องผ่าน การสะท้อนกลับ และการดูดกลืน ซึ่งมีผลทำให้บรรยากาศมีอุณหภูมิที่แตกต่างกัน (non-uniform temperature) อีกทั้งบรรยากาศยังเป็นตัวการสำคัญต่อการดูดซับรังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ ($\lambda < 3 \mu\text{m}$) และคายรังสีคลื่นยาว ($\lambda \geq 3 \mu\text{m}$) ด้วย โดยมีทิศทางที่ไม่แน่นอน (non-spectral hemispherical) เช่น

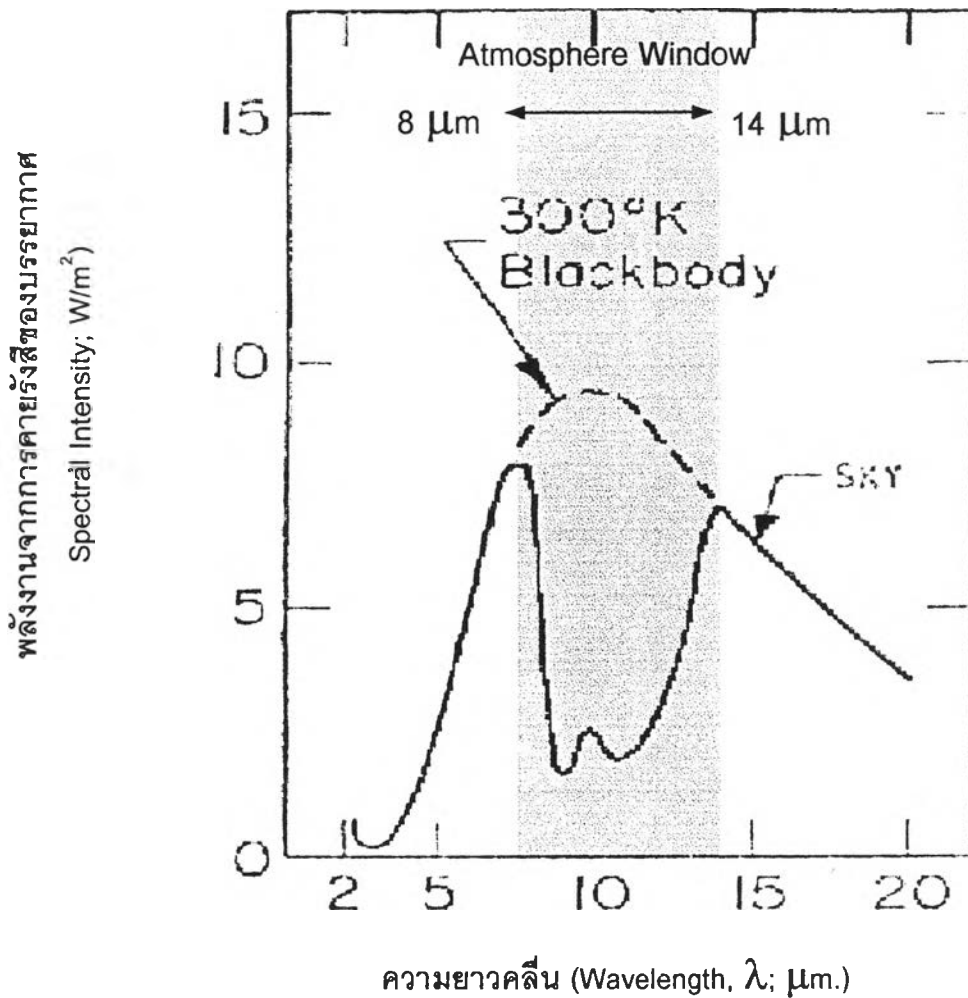
- ไอน้ำ จะคายและดูดซับรังสีความร้อนได้มากในช่วงความยาว 6.6 และ $18 \mu\text{m}$.
- ก๊าซ CO_2 จะคายและดูดซับรังสีความร้อนได้มากในความยาวคลื่น $15 \mu\text{m}$.

การคายรังสีของท้องฟ้าหรือบรรยากาศ (sky radiation) สำหรับวันที่ท้องฟ้าแจ่มใสจะคายรังสีเสมือนกับ blackbody ที่อุณหภูมิอากาศหนึ่ง ท้องฟ้าสามารถดูดซับและคายรังสีความร้อนได้ทุกช่วงคลื่นความร้อน (infrared หรือ thermal radiation) ยกเว้นในช่วงความยาวคลื่น 8-14 μm . จะมีปริมาณพลังงานจากการคายรังสีคลื่นยาวต่ำ (Kruskopf 1980: 4) เรียกช่วงความยาวคลื่นนี้ว่า

"atmospheric window" ความยาวคลื่นในช่วงนี้จะทำให้ผิวหลังคาสามารถแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับ
อวกาศได้มากที่สุด ดังแผนภูมิที่ 2 - 1

แผนภูมิที่ 2-1 แสดงการดูดซับและคายรังสีความร้อนของบรรยากาศในช่วงรังสีความร้อน และเรียกช่วง
ความยาวคลื่น 8-14 $\mu m.$ ว่า atmospheric window (Finger, et al, 1979 อ้างใน Bansal and Hauser, 1994: 23)

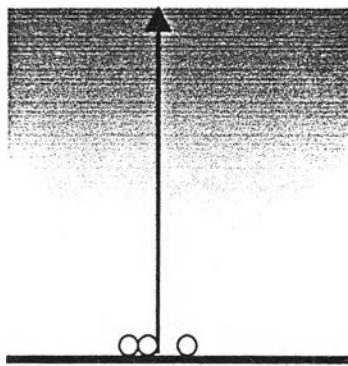

แผนภูมิที่ 2-2 พลังงานจากการคายรังสีคลื่นยาวของท้องฟ้าในเชิงสเปกตรัม สำหรับวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส (clear sky) โดยวัดในจุดที่ตรงกับศีรษะที่อุณหภูมิ 300°K (ภาพดัดแปลงจาก Kruskopf et al, 1980: 53)

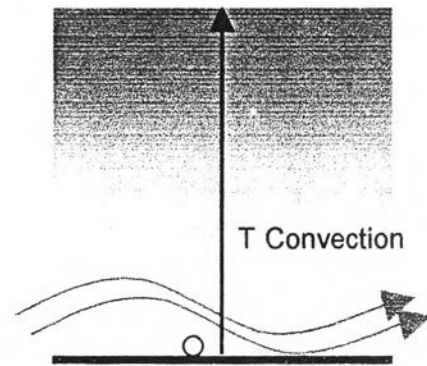
เมื่อมีไอน้ำในบรรยากาศเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การคายรังสีโดยบรรยากาศลงสู่โลกเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากไอน้ำที่ก่อตัวเป็นเมฆในระดับต่ำจะคายรังสีคลื่นยาวตลอดความยาวคลื่น ถ้าท้องฟ้าที่ครึ้มฝนปรากฏการณ์นี้จะหายไป ดังนั้นเมฆและปริมาณไอน้ำในบรรยากาศจะเป็นตัวเพิ่มและลดการดูดซับรังสีความร้อน การคายรังสีความร้อนโดยบรรยากาศมายังโลกเรียกกันว่า "atmospheric back radiation" มีช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 3 – 8 μm . และ 14 μm . ขึ้นไป (Givoni, 1982:133-134) ฉะนั้น ไอน้ำในบรรยากาศเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการคายรังสีคลื่นยาวของโลกกลับสู่ท้องฟ้า แม้จะมีปริมาณเพียงเล็กน้อยและมีการจับตัวอยู่ในระดับไม่เกิน 4-5 ไมล์ก็ตาม แต่เมื่อไอน้ำก่อตัวเป็นเมฆจะเป็นตัวสกัดกั้นรังสีความร้อนจากผิววัสดุบนโลกกลับสู่ท้องฟ้า (อุณหภูมิของเมฆสูงกว่าอุณหภูมิท้องฟ้า) ทำให้ผิววัสดุนั้นไม่สามารถแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับท้องฟ้าได้เต็มที่

2.2.3 การแลกเปลี่ยนอุณหภูมิด้วยการพาความร้อนระหว่างผิวหลังคากับลมที่พัดผ่าน

ลมที่พัดผ่านเกิดจากการหมุนเวียนของบรรยากาศในแนวระนาบตามผิวโลก ลมมีผลต่อการแลกเปลี่ยนความร้อนของผิวหลังคากับท้องฟ้า ความเร็วลมเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดหรือไม่เกิดน้ำค้างก็ได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าลมสงบ (ความเร็วลมเท่ากับ 0-1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง) การกระจายความร้อนจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอากาศนี้จะเป็นเสมือนฉนวนความร้อน (ค่าความต้านทานความร้อน $R = 0.62$) ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความร้อนกับท้องฟ้ามากกว่า ดังนั้น อากาศใกล้ผิวหลังคาเย็นลงจนถึงจุดน้ำค้างได้ ในขณะที่ถ้ามีลมแรงพัดผ่าน อากาศบริเวณพื้นโลกจะอยู่ไม่นานพอที่จะเย็นลงได้ และเกิดการแลกเปลี่ยนความร้อนกับอากาศมากกว่าการแลกเปลี่ยนความร้อนกับท้องฟ้า และเมื่อเกิดน้ำค้างบนผิวหลังคาแล้ว ลมที่พัดผ่านจะทำให้ น้ำค้างระเหยไป

ลมสงบ (Still air) $R = 0.62$

ลมแรง (Moving air) $R = 0.25$

ภาพที่ 2 - 10 เปรียบเทียบความเร็วลมที่พัดผ่านกับลมสงบ (อากาศนิ่ง) ต่อการปริมาณน้ำค้าง

ในทางกลับกัน ถ้าอุณหภูมิของผิววัสดุหลังคาสูงกว่าอากาศเกือบตลอดคืน ความเร็วลมจะช่วยแลกเปลี่ยนความร้อนกับผิววัสดุหลังคาได้ ซึ่งในทางปฏิบัติค่าสัมประสิทธิ์การพา (convection coefficient) และอัตราความเร็วลมใกล้กับผิววัสดุหลังคา เป็นสัดส่วนความต่างของอุณหภูมิระหว่างวัสดุหลังคา กับอากาศ ดังนั้น ต้องระวังอิทธิพลของลมร้อนนอกเสียจากว่าจะเป็นลมเย็น การแลกเปลี่ยนความร้อนด้วยการพาสามารถคำนวณได้จากสมการ (Givoni, 1994: 92)

$$Q_{\text{convection}} = h_c (T_r - T_a)$$

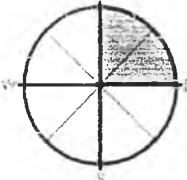
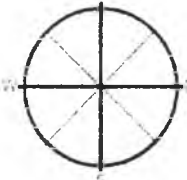
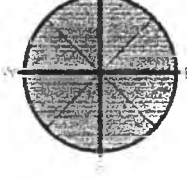
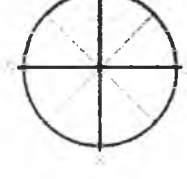
โดยที่: T_r คือ อุณหภูมิผิว

T_a คือ อุณหภูมิอากาศ

h_c คือ สัมประสิทธิ์การพา ในกรณีที่เปิดตู้ห้องฟ้า $h_c = 0.6 + 0.35 \cdot (V)^{0.5}$

จากสภาพภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครช่วงปี 2538 สามารถแบ่งกลุ่มของลมและทิศทางของลมเป็น 4 กลุ่ม (สุนทร บุญญาธิการ, 2542: 41-55) เมื่อพิจารณาในช่วงเวลาดังตั้ง 18.00 น. ถึง 6.00 น. สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 แสดงกลุ่มอิทธิพลของลมและอากาศในช่วงเวลากลางคืนของประเทศไทย

เดือน	ความเร็วลมที่พัดผ่านในช่วงเวลากลางคืน (18.00-6.00น.)	ทิศทางลมในช่วงเวลากลางคืน	
มกราคม – กุมภาพันธ์ (ฤดูหนาว)	2 - 7.5 กิโลเมตร/ชั่วโมง		พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ (กระแสลมร้อน) จากตะวันออกเฉียงเหนือ (กระแสลมหนาว)
มีนาคม – มิถุนายน (ฤดูร้อน)	2 - 10 กิโลเมตร/ชั่วโมง		พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ (กระแสลมร้อน)
กรกฎาคม – ตุลาคม (ฤดูฝน)	1 - 4 กิโลเมตร/ชั่วโมง		พัดจากทุกทิศทุกทาง
พฤศจิกายน – ธันวาคม (ฤดูหนาว)	2 - 3 กิโลเมตร/ชั่วโมง		พัดจากทิศเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ (กระแสลมหนาว)

กระแสลมหนาว

กระแสลมร้อน

จากตารางจะเห็นว่า ลักษณะลมในช่วงกลางคืนส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานครอยู่ในเกณฑ์ที่เรียกว่า "ลมสงบ - ลมเจือยเบา" ซึ่งสามารถสังเกตได้ตามมาตรฐานลมโบฟอร์ต⁶ (เจริญ เจริญรัชต์ภาคย์, 2536: 35-36) สรุปได้ตามตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 การสังเกตลักษณะลมในช่วงเวลากลางคืนตามมาตรฐานลมโบฟอร์ต

กำลังโบฟอร์ต	ความเร็วลม		ลักษณะลม	การสังเกตลม
	นอต	กม/ชม.		
0	น้อยกว่า 1	น้อยกว่า 2	ลมสงบ (calm)	ลมเงียบ ควันลอยขึ้นตรง
1	1-3	2-6	ลมเบา (light air)	ควันลอยตามลม แต่ศรีไม่หันไปทางทิศลม
2	4-6	7-11	ลมเจือยเบา (light breeze)	รู้สึกลมที่พัดผิวน้ำ ใบไม้กระดิก ครลมหันไปตามลม
3	7-10	12-19	ลมเจือย (gentle breeze)	ใบไม้และกิ่งไม้เล็กๆขยับเขยื้อน ธงปลิว
4	11-16	20-30	ลมเจือยปานกลาง (moderate breeze)	มีฝุ่นพัดตลบ กระจดาชปลิว กิ่งไม้เล็กเคลื่อนไหว

การศึกษาอิทธิพลของทิศทางลมและความเร็วลมที่พัดผ่านหลังคา โดยทดลองวัดปริมาณน้ำค้างตามการวางทิศทางที่ต่างกัน พบว่าทิศทางลมเป็นอีกอิทธิพลที่มีผลต่อการเกิดน้ำค้างบนผิวหลังคา ดังภาพที่ 2 - 11

ภาพที่ 2 - 11 สมมติฐานการเกิดปริมาณน้ำค้างจากแผ่นทดลองที่วางทิศทางแตกต่างกัน

⁶ มาตรฐานสำหรับคาดคะเนความเร็วลมไว้ใช้เดินเรือ (Beaufort Wind Scale) แบ่งออกเป็น 13 ชั้นคือ ตั้งแต่ 0 - 12 พัฒนาระดับเมื่อ 2348 โดยพลเรือเอก เซอร์ ฟรานซิส โบฟอร์ค (เจริญ เจริญรัชต์ภาคย์, 2536: 35-36)

2.2.4 การแลกเปลี่ยนอุณหภูมิด้วยการนำความร้อนระหว่างผิวหลังคาด้านบนและด้านล่าง

การสังเกตน้ำค้างบนผิวใบไม้หรือใบหญ้า พบว่า ใบไม้ด้านบนจะมีหยดน้ำมากกว่าใบไม้ที่อยู่ด้านล่าง ทั้งนี้ในตอนกลางคืนที่วัสดุบนพื้นโลกจะคายรังสีความร้อนกลับสู่ท้องฟ้า อากาศและกลุ่มใบไม้บริเวณด้านล่างจะทำหน้าที่เสมือนฉนวนกันความร้อนที่ถ่ายเทจากพื้นดิน ทำให้ผิวใบที่เกิดน้ำค้างคายรังสีความร้อนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ถ้าพิจารณาลักษณะผิวด้านล่างของใบไม้หรือใบหญ้าบางชนิด จะเห็นว่า มีขนเล็กๆจำนวนมาก อากาศภายในจะเสมือนเป็นฉนวนกันความร้อนให้กับผิวไม้ได้อีกทางหนึ่ง ทำให้อุณหภูมิผิวใบด้านบนลดต่ำกว่าอุณหภูมิน้ำค้าง

เมื่อผิวด้านบนหลังคามีอุณหภูมิต่ำลง อุณหภูมิด้านล่างหลังคาซึ่งสูงกว่าจะถ่ายเทความร้อนยังผิวด้านบน ทำให้ผิวด้านบนหลังคาไม่สามารถมีอุณหภูมิต่ำจนถึงจุดน้ำค้างได้ จึงควรป้องกัน การนำความร้อนจากด้านล่างหลังคาด้วยการใส่ฉนวนกันความร้อน การนำความร้อนจากผิวด้านล่างสามารถคำนวณได้จากสมการ

$$Q_{\text{conduction}} = \frac{K(T_a - T_f)L}{L}$$

โดยที่: T_f คือ อุณหภูมิผิว

T_a คือ อุณหภูมิอากาศ

K คือ สัมประสิทธิ์ การนำความร้อนของฉนวนกันความร้อน ($\text{W/m}^2\text{K}$)

L คือ ความหนาของฉนวนกันความร้อน (m)

กระบวนการการถ่ายเทความร้อนที่เกิดขึ้นทั้งหมดของหลังคาจะขึ้นอยู่กับอุณหภูมิผิวและความสามารถคายความร้อนของผิวหลังคานั้นๆ ฉะนั้น การสูญเสียพลังงานความร้อนสุทธิเพื่อให้ผิวหลังคามีอุณหภูมิต่ำที่สุด จะต้องให้ผิวหลังคาคายความร้อนกลับสู่ท้องฟ้ามากที่สุด และรับความร้อนจากลมที่พัดผ่านและการนำความร้อนจากด้านล่างหลังคาน้อยที่สุด จากความสมดุลทางพลังงานจะได้

$$\begin{array}{l}
 E_{\text{INPUT}} = E_{\text{OUTPUT}} \\
 Q_{\text{CONDUCT+CONVEC.}} = Q_{\text{RADIATION}} \\
 \boxed{h_c (T_r - T_a) + \frac{K}{L} (T_a - T_r) = \epsilon_r \sigma F A (T_r - T_2)^4} \\
 \text{Minimized} \qquad \qquad \qquad \text{Maximized}
 \end{array}$$

จากสมการข้างต้นเพื่อให้อุณหภูมิผิวหลังคาต่ำสุดจนถึงจุดน้ำค้างสามารถสรุปได้ดังนี้

- ค่าการคายรังสีความร้อนจากผิวหลังคามากที่สุด
- มุมที่เปิดสู่ท้องฟ้ามากที่สุด
- ลมบริเวณใกล้ผิวหลังคาควรเป็นลมที่ค่อนข้างสงบ ซึ่งมีความเร็วลมประมาณ 0 - 1 กิโลเมตร/ชั่วโมง
- การป้องกันการนำความร้อนจากด้านล่างหลังคาให้น้อยที่สุด

2.3 คุณสมบัติทางกายภาพของผิวหลังคากับการเกิดน้ำค้าง

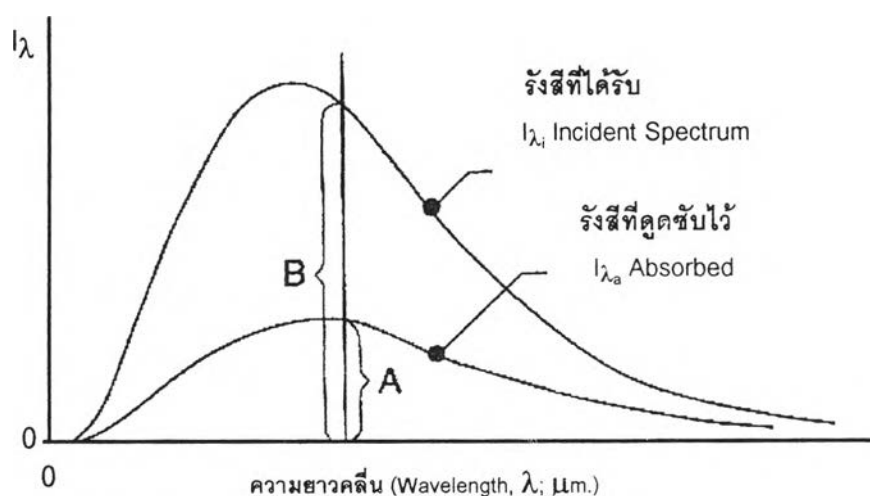
หลังคาที่ทำจากวัสดุต่างๆจะมีอุณหภูมิผิวลดลงกว่าจุดน้ำค้างได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางกายภาพที่แตกต่างกันไป โดยพิจารณาความสมารถทำให้เกิดน้ำค้างและทำให้น้ำค้างไหลอย่างรวดเร็ว อันได้แก่

- ค่าการดูดซับรังสีความร้อน
- ค่าการคายรังสีความร้อน
- ชนิดของผิววัสดุหลังคา
- สภาพผิวของวัสดุหลังคา
- การเลือกการคายรังสีความร้อนของผิวหลังคา

2.3.1 ค่าการดูดซับรังสีความร้อน

การดูดซับรังสีความร้อน (solar absorbtance: α) เป็นความสามารถในการดูดซับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ของวัสดุ ซึ่งอยู่ในช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 0.3 -3 ไมครอน การพิจารณาถึงค่าการดูดซับรังสีของผิววัสดุหลังคาจะหาได้จาก สัดส่วนของรังสีที่ดูดซับเทียบกับรังสีความร้อนที่ได้รับในทุกความยาวคลื่น ดังสมการ

$$\alpha = \frac{\text{รังสีที่ดูดซับไว้ (Adsorbed radiation)}}{\text{รังสีที่ได้รับ (Incident radiation)}} = \frac{A}{B}$$

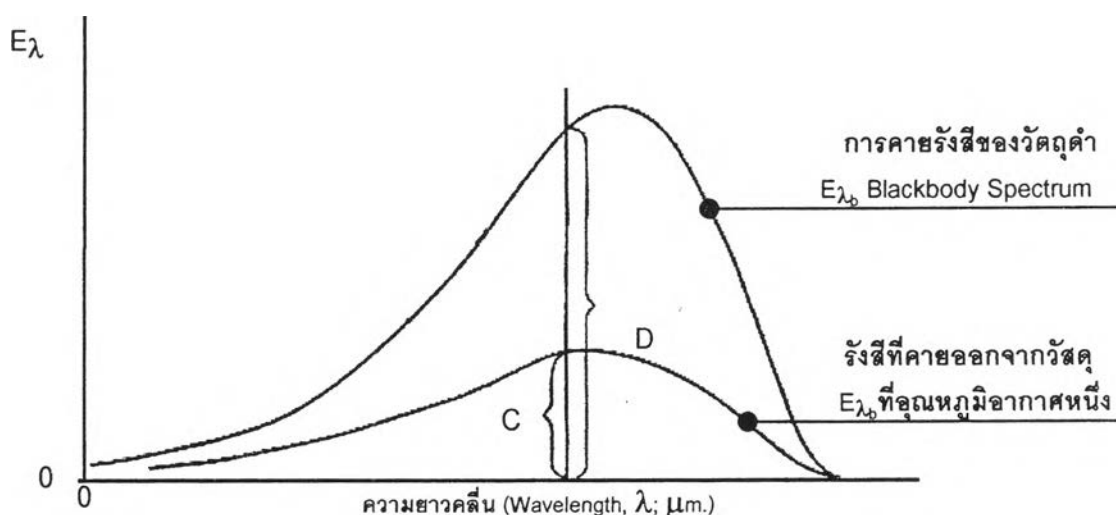

ภาพที่ 2-12 แสดงการกระจายของการดูดซับรังสีความร้อนของผิววัสดุ ในทุกความยาวคลื่น (distribution of absorbed radiation)

2.3.2 ค่าการคายรังสีความร้อน

การคายรังสีความร้อน (long-wave emittance: ϵ) เป็นความสามารถในการคายรังสีในช่วงคลื่นยาวของวัสดุ ตั้งแต่ 3 ไมครอนขึ้นไป ความสามารถในการปล่อยพลังงานนี้จะหาได้จากสัดส่วนของการคายรังสีความร้อนของพื้นผิวใดๆ เทียบกับการคายรังสีของวัตถุดำ⁷ ที่อุณหภูมิหนึ่งๆ ดังสมการตามกฎของ Planck ซึ่งผิววัสดุจะปล่อยรังสีความร้อนออก ทุกๆความยาวคลื่น (Total Emissivity) หรือช่วงความยาวคลื่น (Spectral Emissivity) ซึ่งมีค่าการคายรังสีตั้งแต่ 0.0 (no Emissivity possible) ถึง 1.0 (ideal maximum-a" blackbody")

$$\epsilon = \frac{\text{รังสีที่คายออกจากพื้นผิวใดๆ (Radiation from surface)}}{\text{รังสีที่คายออกของวัตถุดำ (Radiation from blackbody)}} = \frac{C}{D}$$

ภาพที่ 2 - 13 แสดงการกระจายของการคายรังสี (Distribution of emitted radiation)

จากรูป ค่าการคายรังสีความร้อนมีการกระจายตามความยาวคลื่นของเส้นโค้ง 2 เส้นที่มีอุณหภูมิเดียวกัน โดยทั่วไปสัดส่วนนี้จะเปลี่ยนแปลงตามความยาวคลื่นและอุณหภูมิ นอกจากนี้ค่าการคายรังสีของพื้นผิววัสดุสามารถประมาณค่าได้จากกฎของเคอชอฟฟ์ (Kirchoff' s Law) ดังสมการ

$$\epsilon_t = 1 - \rho_t$$

โดยที่ ϵ_t = ค่าการคายรังสี ณ อุณหภูมิหนึ่ง

ρ_t = ค่าการสะท้อนแสง ณ อุณหภูมิหนึ่ง

⁷ วัตถุดำ หรือ Blackbody (perfect emitted = 1) เป็นวัตถุอุดมคติเพื่อใช้เปรียบเทียบความสามารถคายรังสีของพื้นผิว ได้ทุกความยาวคลื่น ในอุณหภูมิเดียวกัน

2.3.2 ค่าการคายรังสีความร้อนกับชนิดของผิววัสดุ

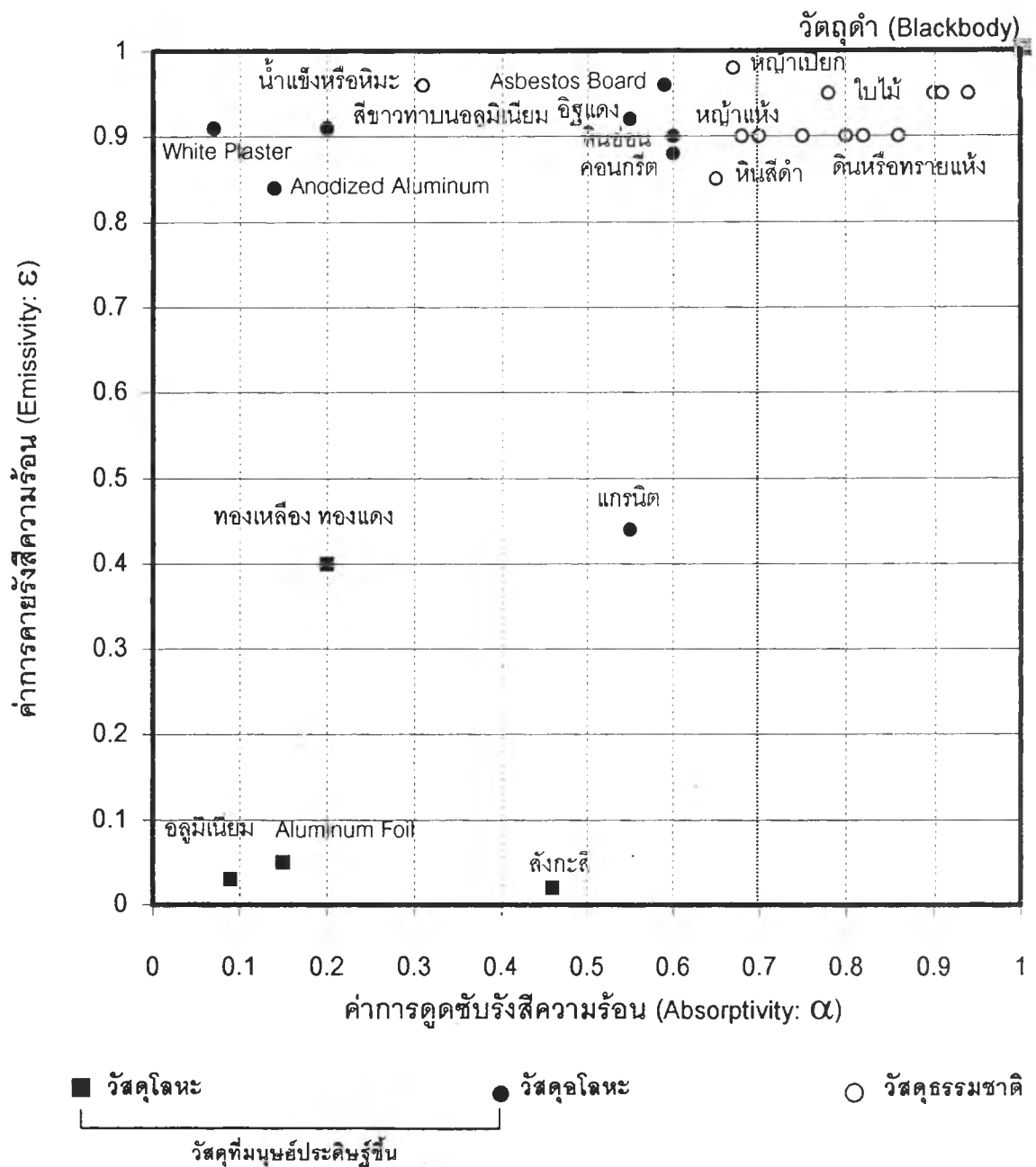
ผิววัสดุทั่วไปบนพื้นโลกสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ ซึ่งแต่ละพื้นผิวมีค่าการดูดซับและการคายรังสีความร้อนที่ต่างกันออกไป ดังนี้

1. วัสดุธรรมชาติ (natural materials) ได้แก่
  - น้ำ, น้ำแข็ง, หิมะ โดยทั่วไปมีค่าการคายรังสีความร้อนสูง ประมาณ 0.94-0.99
  - ดินและแร่ธาตุต่างๆ
  - พืชพันธุ์ โดยทั่วไปมีค่าการคายรังสีความร้อนสูง ประมาณ 0.90-0.95
2. วัสดุจากที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (man-made materials) แบ่งออกเป็น
  - วัสดุโลหะ (electric materials) เช่น polished metal จะมีค่าการคายรังสีความร้อนต่ำ ประมาณ 0.01-0.04
  - วัสดุอโลหะ (dielectric materials) ได้แก่
    - ไม้ อีฐ ก่อ และคอนกรีต จะมีค่าการคายรังสีความร้อนสูง ประมาณ 0.9-0.98
    - การเคลือบผิววัสดุต่างๆ (coating) เช่น anodizing, painted และ powder coating

ภาพที่ 2 - 14 เปรียบเทียบค่าการคายรังสีความร้อนของพื้นผิววัสดุ ได้แก่ ไม้ ไม้ โลหะขัดมัน และวัสดุอโลหะ

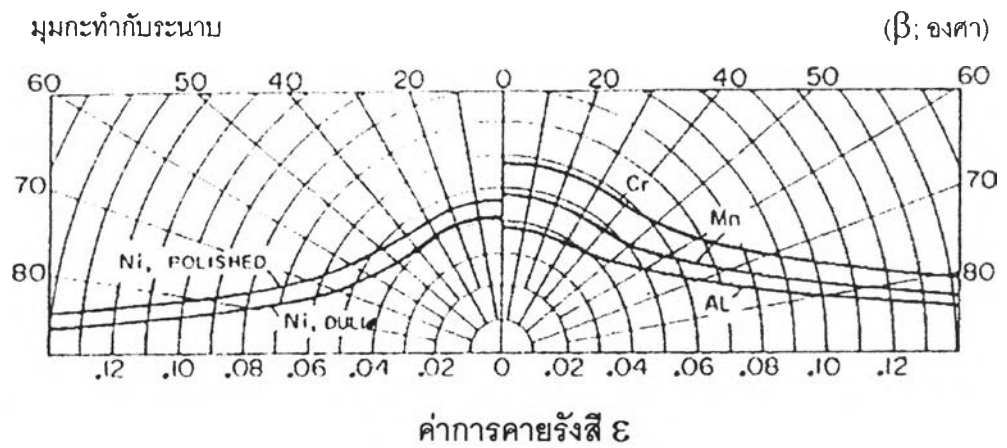
จากภาพแสดงให้เห็นว่า วัสดุอโลหะที่เป็นวัสดุจากธรรมชาติหรือจากที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น จะมีค่าการคายรังสีความร้อนสูง ϵ มากกว่า 0.9 ในขณะที่วัสดุโลหะจะมีค่าการคายรังสีความร้อนต่ำ ϵ น้อยกว่า 0.1 ซึ่งสามารถพิจารณาการดูดซับและคายรังสีความร้อนของวัสดุต่างๆบนพื้นโลก จากแผนภูมิที่ 2-3

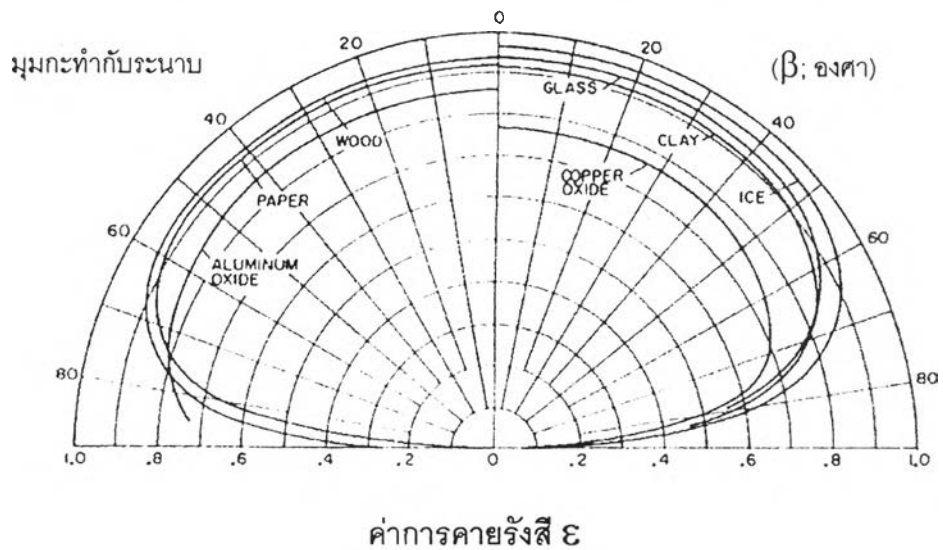
แผนภูมิที่ 2-3 แสดงอัตราส่วนการดูดซับความร้อนและการคายรังสีของพื้นผิวแต่ละชนิด
ที่มา: Anderson, 1977: 354-355 ดุรายละเอียดจากภาคผนวก ก

เมื่อแบ่งประเภทตามการคายรังสีของผิววัตถุบนพื้นโลก จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ การคายรังสีของผิวโลหะ (metal) และการคายรังสีของผิวอโลหะ (non-metal) ซึ่งลักษณะการคายรังสีของผิวทั้งสองจะมีความแตกต่างกันตามปริมาณการคายรังสี โดยที่

- การคายรังสีของผิวโลหะจะมีค่าคงที่ เมื่อมีมุมกระทำกับระนาบน้อย β น้อยกว่า 40° และค่าการคายรังสีจะสูงขึ้นเมื่อมุมกระทำระนาบเพิ่มขึ้น (โดยประมาณ 40° ขึ้นไป) พฤติกรรมแบบนี้จะเกิดขึ้นกับความยาวคลื่นมาก (มนตรี อัจเจริญ, 2540: 94) ดังภาพที่ 2-15
- การคายรังสีของผิวโลหะจะมีค่ามากกว่าผิวโลหะและมีค่าสูงสุดเมื่อมุมกระทำกับระนาบ β เท่ากับ 0° ค่าการคายรังสีจะค่อนข้างคงที่ตลอดเมื่อมีมุม $0^\circ \leq \beta < 45^\circ$ (ค่าประมาณ) และลดลงเมื่อมุมกระทำกับระนาบเพิ่มขึ้น (ตั้งแต่ 45° ขึ้นไป) โดยที่ค่าการคายรังสีเท่ากับ 0 เมื่อมีมุมกระทำกับระนาบ $\beta = 90^\circ$ ดังภาพที่ 2 - 16

ภาพที่ 2-15 ลักษณะการคายรังสีของผิวโลหะ (Electric) ที่เปลี่ยนแปลงกับมุมกระทำ (β)

ภาพที่ 2-16 ลักษณะการคายรังสีของผิวโลหะ (Dielectric) ที่เปลี่ยนแปลงกับมุมกระทำ (β)

ตารางที่ 2 - 4 ค่าการคายรังสีโดยเฉลี่ย (average emissivity) ของวัสดุจำพวกโลหะ-อโลหะ

ประเภทของพื้นผิววัสดุ	พื้นผิววัสดุ	ค่าการคายรังสีของพื้นผิว
Low emissivity พวกโลหะ	Zinc	0.02-0.05
	Silver polished	0.02-0.07
	Aluminum polished	0.04-0.06
	Copper polished	0.04-0.05
	Steel polished	0.08-0.14
	Stainless steel polished	0.17-0.30
High emissivity พวกอโลหะ	Oil paint (all color)	0.92-0.96
	White acrylic	0.90
	White enamel	0.90
	Red primer/red lead	0.93
	Teflon	0.85-0.92
	PVF	0.80-0.88
	Grass, high and dry	0.90
	Asbestos cement	0.95
	Concrete	0.88-0.94

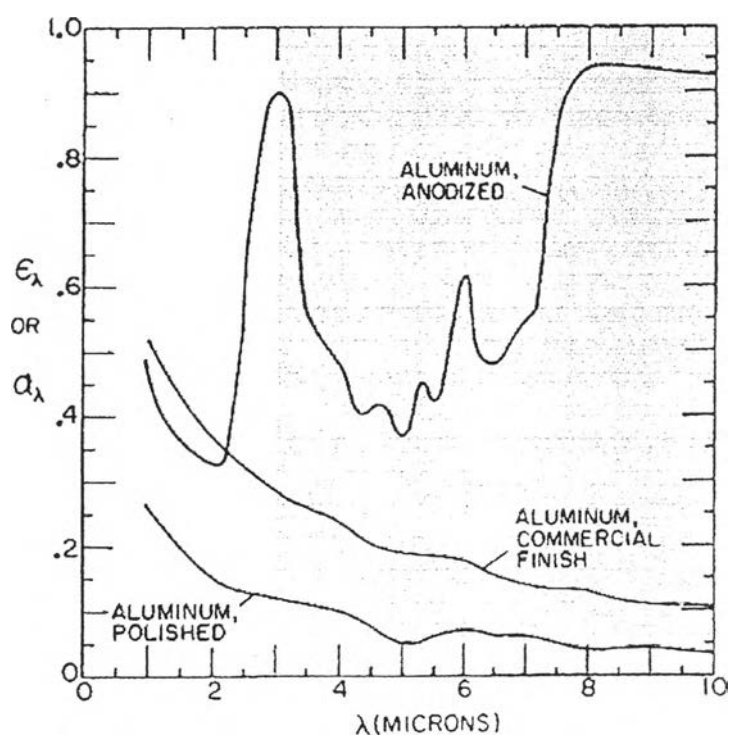
ที่มา: รวบรวมจาก EOI และ Anderson, 1977: 352-356 ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ก และ ข

การปรับแต่งผิวโลหะให้มีความแตกต่างกันของสภาพพื้นผิวและการเคลือบผิว จะมีผลต่อให้ค่าการคายรังสีของผิวโลหะเพิ่มขึ้น สามารถแบ่งออกเป็นได้แก่

1. โลหะขัดมันหรือโลหะแต่งผิวสำเร็จ (polished finish) จะมีความสามารถในการสะท้อนรังสีสูง ทำให้มีพลังงานบางส่วนผ่านเข้ายังพื้นผิวได้น้อย การดูดกลืนรังสีในระดับความลึกจากผิวไม่มากนัก ทำให้การคายรังสีความร้อนน้อยด้วย
2. โลหะผิวไม่เรียบหรือแบบมีลวดลาย (patterned finish) ได้แก่ การใช้ลูกรีดที่มีลวดลายรีดให้เกิดลวดลายหรือผิวขรุขระตามต้องการ มีความสามารถในการสะท้อนกลับต่ำ บวกกับความสามารถในการดูดกลืนพลังงานได้มาก จึงทำให้โลหะผิวไม่เรียบเป็นตัวดูดกลืนที่ดี การคายรังสีจึงสูงขึ้นด้วย

3. โลหะเคลือบผิว (coating) ด้วยสารประกอบของ O_2 กับธาตุอื่นๆ (oxide layer) และการเคลือบผิวทางเคมี (physical and chemical contamination) ทำให้มีพฤติกรรมการคายรังสีของผิวโลหะเสมือนผิวอโลหะ (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ข) ได้แก่
- การเคลือบผิวด้วย anodizing ซึ่งเป็นกระบวนการทางไฟฟ้าเคมี
  - การเคลือบสีเช่น การเคลือบเงา (enamel on aluminum) , การเคลือบสี polyvinyl di fluoride (PVDF coating)
  - การเคลือบผิวแบบ powder coating

เมื่อศึกษาพฤติกรรมการคายรังสีคลื่นยาวของการเคลือบผิวโลหะที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อการคายรังสีของผิววัสดุที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างการทดลองเปรียบเทียบการเคลือบผิวโลหะอลูมิเนียมที่แตกต่างกัน ผิววัสดุที่ทดลองได้แก่ อลูมิเนียมขัดมัน (polished aluminum) commercial finish aluminum และอลูมิเนียมชุบ anodized

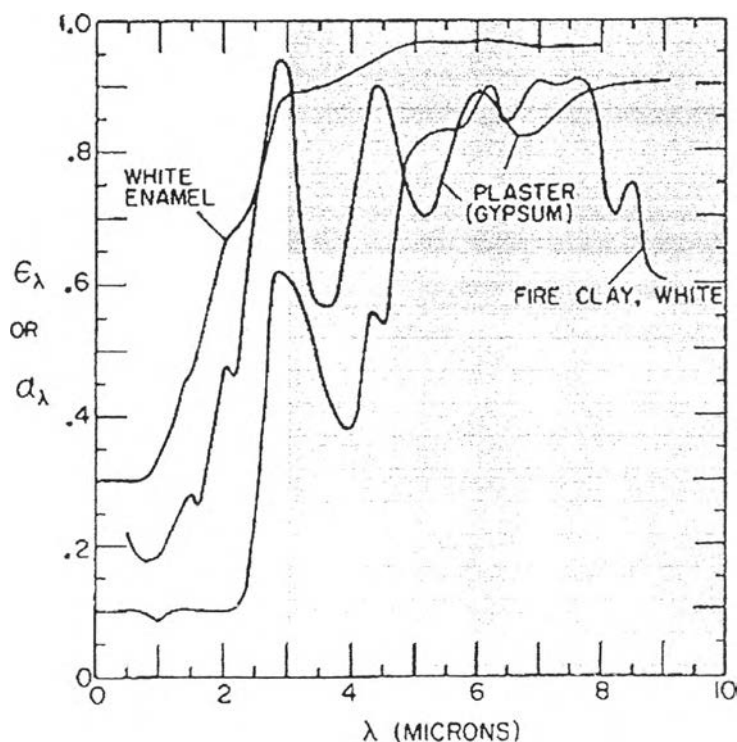

แผนภูมิที่ 2- 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าการคายรังสีของพื้นผิววัสดุระหว่าง polished aluminum / commercial finish aluminum และ anodized aluminum (Dunkle and et al. 1953 อ้างใน Sparrow, 1978: 37)

ผลการทดลองพบว่า การเคลือบผิวบนวัสดุที่แตกต่างกันส่งผลให้พฤติกรรมจะแตกต่างกันออกไป (Dunkle and et al, 1953 อ้างใน Sparrow, 1978: 37) การคายรังสีของอลูมิเนียมขัดมันกับอลูมิเนียมแต่งสำเร็จจะมีค่าการคายรังสีลดลงเมื่อความยาวคลื่นเพิ่มขึ้น แต่สำหรับอลูมิเนียมอะโนไดซ์ (anodized aluminum) จะมีค่าการคายรังสีเพิ่มขึ้น (ตั้งแต่ 8 μm .ขึ้นไป) ทั้งนี้ anodizing เป็นกระบวนการ ผลิตจากการเคลือบออกไซด์บนผิววัสดุทำให้มีพฤติกรรมเหมือนโลหะ ซึ่งโดยปกติโลหะจะมีค่าการคายรังสีค่อนข้างต่ำ ตัวอย่างเช่น แผ่นอลูมิเนียมขัดมัน (highly polished aluminum) ที่อุณหภูมิห้องมีค่าการคายรังสีประมาณ 0.04 - 0.08 แต่เมื่อเทียบกับ commercial finish aluminum ซึ่งเป็นผลจากการทำให้ขรุขระ (contaminate) ก็จะมีค่าการคายรังสีเพิ่มขึ้น

การศึกษาพฤติกรรมการคายรังสีความร้อนของผิวโลหะที่มีสีขาว 3 ชนิด ได้แก่ วัสดุเคลือบสี (white enamel), ยิปซัม (gypsum) และดินเผา (fire clay)

แผนภูมิที่ 2-5 แสดงการเปรียบเทียบค่าการคายรังสีของการเคลือบผิววัสดุระหว่าง White enamel, Plaster (gypsum) และ fire clay, white (Dunkle and et al, 1953 อ้างใน Sparrow, 1978: 37)

ผลการทดลองพบว่า ในช่วงแสงที่มองเห็น (visible wavelength: 0.5 μm .) จะม้ค่าการคายรังสีต่ำหรือมีค่าการสะท้อนกลับสูง แต่ในช่วงคลื่นยาว(ตั้งแต่ 3 μm . ขึ้นไป วัสดุที่เคลือบสีและเคลือบเงาจะมีค่าการคายรังสีสูง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับ blackbody (Siebler, 1941 อ้างใน Sparrow, 1978: 38)

จากการศึกษาพฤติกรรมและคุณสมบัติการคายรังสีของผิววัสดุหลังคา(actual surface) จะขึ้นอยู่กับ

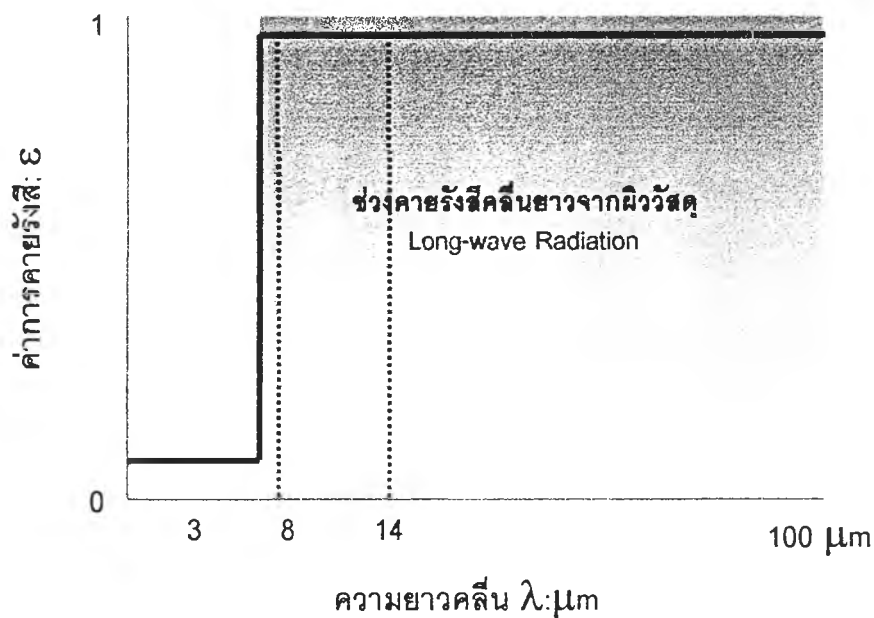
- ชนิดของพื้นผิว: วัสดุมีค่า ϵ จะเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงความยาวคลื่น (ในเชิง spectral)
  - ผิวโลหะส่วนใหญ่จะมีค่าการคายรังสีตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป
  - ผิวโลหะจะมีค่าการคายรังสีน้อยกว่า 0.90
- สภาพผิว เช่น ความเรียบ/ขรุขระของผิว ความมันวาว
- ทิศทางการคายรังสีและมุมของการคายรังสีซึ่งจะมีค่าสูงสุดในทิศทางตั้งฉาก
- ความยาวคลื่นของการคายรังสี (λ): ผิวโลหะจะมีการคายรังสีลดลงเมื่อ λ เพิ่มขึ้น ผิวอโลหะจะมีการคายรังสีเพิ่มขึ้นเมื่อ λ เพิ่มขึ้น
- อุณหภูมิผิว: เมื่อมีอุณหภูมิผิวสูงขึ้น
  - การคายรังสีของโลหะจะเพิ่มขึ้น
  - การคายรังสีของอโลหะจะลดลง

ดังนั้น การเลือกใช้วัสดุหลังคากับการเกิดน้ำค้างจะพิจารณาจากค่าการคายรังสีคลื่นยาวของผิววัสดุ แสดงถึงศักยภาพในการคายความร้อนออกจากผิวกลับสู่ท้องฟ้าในเวลากลางคืน จนทำให้อุณหภูมิผิววัสดุต่ำกว่าจุดน้ำค้างได้

2.3.3 การเลือกคายรังสีคลื่นยาวของพื้นผิวหลังคา (selective surface)

จากคุณสมบัติการดูดซับและการคายรังสีความร้อน เมื่อเทียบอัตราส่วนระหว่างการดูดซับรังสีคลื่นสั้น (short-wave absorptance; α) กับ การคายรังสีคลื่นยาว (long-wave emittance; ϵ) สามารถพิจารณาได้ 2 กรณีได้แก่

1. ถ้า α/ϵ สูง = พื้นผิวนั้นมีการดูดซับมากและคายรังสีความร้อนได้น้อยเหมาะสำหรับเลือกใช้เป็น solar collector
2. ถ้า α/ϵ ต่ำ = พื้นผิวนั้นมีการดูดซับน้อยมาก และจะคายรังสีความร้อนได้มาก การเลือกคายรังสีของพื้นผิววัสดุจึงเป็นตัวแปรหนึ่งต่อการเกิดน้ำค้าง เพื่อผิวหลังคาจะได้สูญเสียความร้อนกับท้องฟ้ามากที่สุด (to maximize net long-wave radiant heat loss) สามารถพิจารณาจากคุณสมบัติของการเคลือบผิวนั้นๆ โดยมีค่าการคายรังสีคลื่นยาวสูง (high long-wave emittance) โดยเฉพาะคายรังสีในช่วง 8-14 μm . (atmospheric window) และมีค่าการดูดซับรังสีต่ำ (low-solar absorptance) ดังภาพ

ภาพที่ 2-17 แสดงสมมติฐานการเลือกคายรังสีของพื้นผิวหลังคาเพื่อใช้ประโยชน์จากน้ำค้าง

การเลือกวัสดุหลังคาเพื่อคายความร้อนกลับสู่ท้องฟ้าในเวลากลางคืนมีจำนวนหลายงานวิจัยที่ศึกษาและทดลองถึงคุณสมบัติการเคลือบผิวของแผ่นหลังคาต่างๆกัน ตัวอย่างเช่น การศึกษาเปรียบเทียบวัสดุที่มีค่าการคายรังสีของของพื้นผิวที่แตกต่างกัน 5 ชนิดในสภาวะอากาศเดียวกันที่ The Commonwealth Scientific and Industrial Research Organization ประเทศออสเตรเลีย (Mitchell, 1976 อ้างใน Givoni, 1982:44) โดยมีวัสดุวัสดุทดลองได้แก่

- anodized aluminum หนา 4 และ 10 μm . ($\epsilon = 0.84$)
- aluminum with sodium silicate layer

- aluminized tedlar sheet
- white paint ($\epsilon = 0.92$)
- black paint ($\epsilon = 0.90$)

ผลการทดลองพบว่า anodized aluminum สามารถคายรังสีในช่วง 8-14 μm . ได้มากที่สุด แม้ว่าในตอนกลางคืนการทดลองของวัสดุทั้ง 3 ชนิดอันได้แก่ anodized aluminum, aluminized tedlar sheet และ black paint จะมีอุณหภูมิผิวใกล้เคียงกัน (ตั้งแต่ 6-8°C) สรุปได้ว่าการเลือกคายรังสีในช่วง 8-14 μm . ของ anodized aluminum ไม่มีผลต่อการสูญเสียความร้อน

การศึกษาการคายรังสีของวัสดุทำจาก polyvinyl fluoride on aluminum (Tedlar) โดยนำแผ่น polyethylene film wind screen เพื่อลดการถ่ายเทความร้อนด้วยการพา ผลการทดลองพบว่า มีอุณหภูมิคงที่ประมาณ 12°C ถ้าได้รับอิทธิพลจากรังสีดวงอาทิตย์จะมีอุณหภูมิสูงขึ้นเป็น 15°C (Catalonotti et al, 1975: 83-89)

การศึกษาการเลือกคายรังสีคลื่นยาวของผิววัสดุที่ทำจาก aluminum หนา 0.1mm.เคลือบด้วย Tedlar sheet และคลุมด้วย polyethylene windscreen เปรียบเทียบกับวัสดุอลูมิเนียมเคลือบสี (ordinary surface) ใน Berkley ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทดลองในวันที่สภาพท้องฟ้าแจ่มใสที่มีอุณหภูมิอากาศ 12.5°C วัสดุทั้งสองชนิดมีอุณหภูมิผิวดังนี้

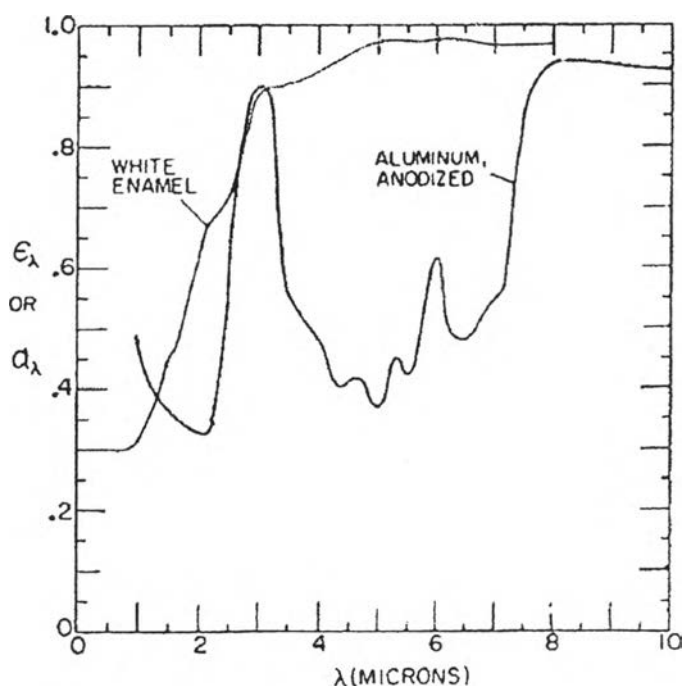
- paint aluminum plate (ordinary surface) มีอุณหภูมิผิว 3.5°C
- Tedlar sheet คลุมด้วย polyethylene windscreen (selective surface) มีอุณหภูมิผิว 3.3°C

จะเห็นว่า อุณหภูมิผิวที่ลดลงของทั้งสองแผ่น (ประมาณ 9°C) ไม่มีความแตกต่างกัน จากผลการทดลองดูเหมือนว่าจะเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพของการคายรังสีของพื้นผิววัสดุมากกว่า แต่จุดสำคัญคือสามารถเกิดหยดน้ำ (condensation) บนพื้นผิวของ polyethylene windscreen (Sakkal et al, 1979 อ้างใน Givoni, 1982:44)

เมื่อนำค่าการคายรังสีของ white paint เทียบกับ anodized aluminum จะเห็นว่ามีความใกล้เคียงกันในช่วงคลื่น 8 μm . เป็นต้นไป จะมีความแตกต่างกันมากในช่วงคลื่น 3-8 μm . ได้มีงานวิจัยคุณสมบัติของ black paint ($\epsilon = 0.9$) และ white paint ($\epsilon = 0.92$) ถูกเปรียบเทียบกับ selective

surface ที่ทำจาก Anodized Aluminum ($\epsilon = 0.84$) ที่ Nevada Desert Research Institute ผลงานวิจัยพบว่า (Miller and Bradley, 1979 อ้างใน Givoni, 1982:44) พื้นผิวทั้งหมดนั้นไม่มีความแตกต่างกันของอุณหภูมิอากาศและอุณหภูมิผิวในตอนกลางคืน (ประมาณ $5-10^{\circ}\text{C}$) สามารถวัดอุณหภูมิอากาศได้ 5°C โดยที่

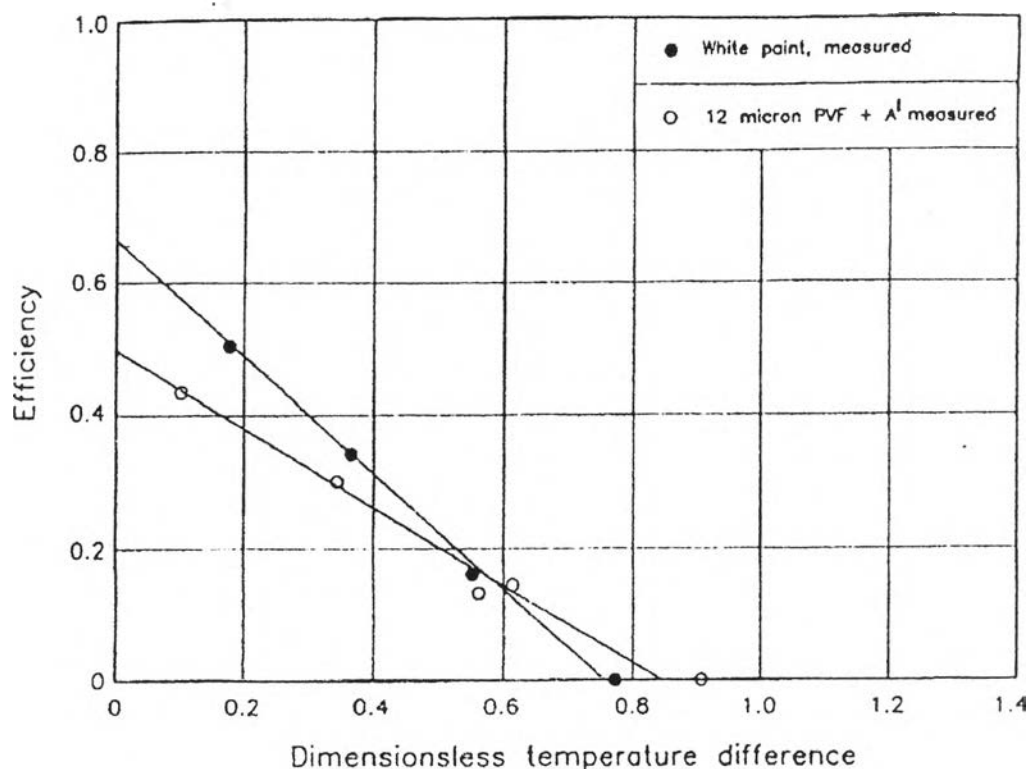
- anodized aluminum (selective surface) มีอุณหภูมิผิว -12°C
- black paint และ white paint มีอุณหภูมิลดลงเป็น -10°C

แผนภูมิที่ 2-6 ค่าการคายรังสีความร้อนของ white paint เทียบกับ anodized aluminum (ภาพปรับปรุงจาก Dunkle and et al, 1953 อ้างใน Sparrow, 1978: 37)

เมื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของ aluminized polyvinyl fluoride (PVF) กับ white painted ที่ Lawrence Berkley Laboratory (Kruskopf et al, 1980 อ้างใน Givoni, 1982: 44) พบว่า มีความแตกต่างเพียงระหว่างอุณหภูมิผิวและอุณหภูมิอากาศเล็กน้อยประมาณ 6°C ตัวอย่างการทดลองเปรียบเทียบการสูญเสียความร้อนของ Ordinary และ Selective Surface ทั้งสองจะคลุมด้วย polyethylene windscreen (Landro and McCormic, 1980 อ้างใน Givoni, 1991:99) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอุณหภูมิผิวของวัสดุ, อุณหภูมิอากาศและความชื้น โดยที่

- white paint (ordinary surface) มีอุณหภูมิผิวต่ำกว่าอุณหภูมิอากาศ 10°C
- aluminized PVF (selective surface) มีอุณหภูมิผิวต่ำกว่าอุณหภูมิอากาศ 14°C

แผนภูมิที่ 2-7 การเปรียบเทียบพลังงานจากการแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับท้องฟ้าในตอนกลางคืนของพื้นผิววัสดุ PVF และ White Paint (after Landro and McCormic, 1980)

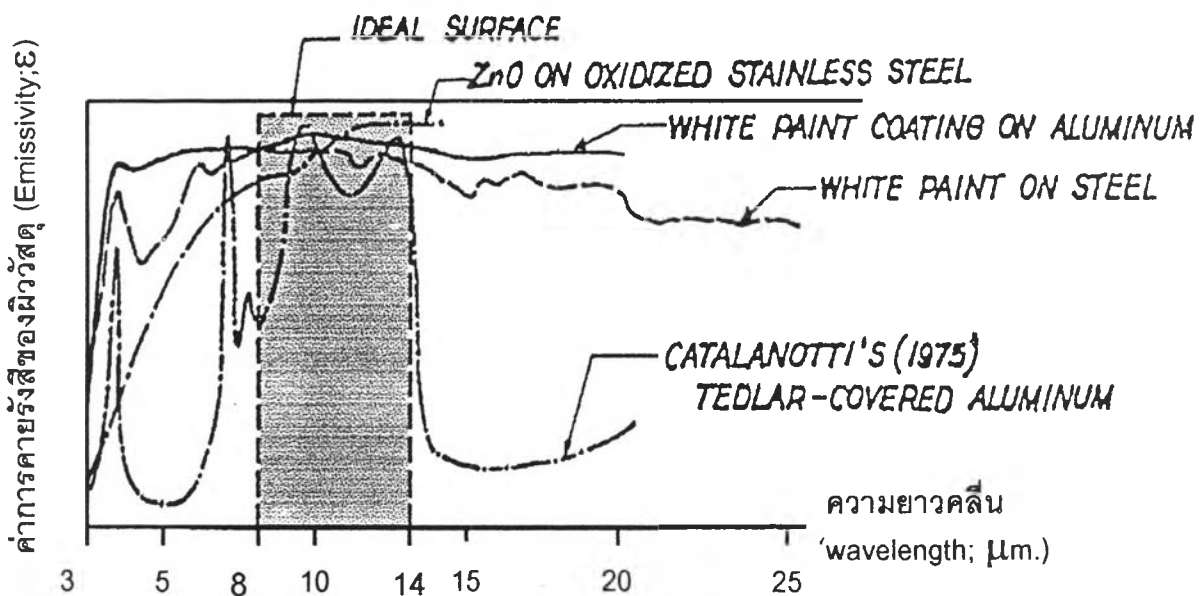
จากรูป พลังงานจากการคายรังสีความร้อนสุทธิ (net cooling power: W/m^2) ภายใต้ท้องฟ้าแจ่มใสสัดส่วนความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างอุณหภูมิอากาศและอุณหภูมิผิวจะลดลงตลอด และที่ความแตกต่างน้อยกว่า $3^{\circ}C$ คุณสมบัติของ white paint จะดีกว่า PVF (selective surface)

ในประเทศไทยมีงานวิจัยที่ศึกษา การทำความเย็นแบบธรรมชาติโดยวิธีเลือกคายรังสีในช่วง 8–13 μm . เพื่อใช้ประโยชน์เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งอาศัยข้อมูลการสำรวจอากาศชั้นบน (10 กม.) ของกรมอุตุนิยมวิทยาเมื่อปี 1970 ในการคำนวณค่าการคายรังสีของบรรยากาศในบริเวณเมืองเชียงใหม่ พบว่า (Boon-Long, 252)

- ค่าการคายรังสีของช่วงความยาวคลื่น 8-13 μm . (spectral emissivity) มีค่าตั้งแต่ 0.42 (มกราคมและกุมภาพันธ์) ถึง 0.81 (มิถุนายนและกรกฎาคม)
- ค่าการคายรังสีของช่วงความยาวคลื่นทั้งหมด (total emissivity) มีค่าตั้งแต่ 0.77 (กุมภาพันธ์) ถึง 0.87 (มิถุนายนและกรกฎาคม)

งานวิจัยนี้สรุปว่า มีความเป็นไปได้ของการนำความเย็นด้วยคายรังสีในช่วงความยาวคลื่นดังกล่าว สำหรับสภาพอากาศของประเทศไทย อัตราการคายรังสีจากผิวเลือกคายรังสีจาก ideal cooling surface เมื่อท้องฟ้าแจ่มใสจะให้พลังงานความเย็นสูงสุด มีค่าตั้งแต่ 50 W/m^2 ในเดือนมกราคม ถึง 20 W/m^2 ในเดือนกรกฎาคม วัสดุที่นำมาเปรียบเทียบค่าการคายรังสีคลื่นยาว ได้แก่ (ดังรูป)

- ZnO on oxidized stainless steel
- white paint coating on aluminum
- white paint on steel
- Tedlar-covered aluminum (Catalanotti, 1975)

แผนภูมิที่ 2-8 แสดงการคายรังสีของผิววัสดุในช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 3 เป็นต้นไป (Boon-Long, n.d.)

จากรูป พื้นผิววัสดุที่เป็น ideal selective radiator จะมีค่าการคายรังสีความร้อนสูงในช่วงความยาวคลื่น $8-14 \mu\text{m}$. และมีค่าการดูดซับรังสีความร้อนช่วงคลื่นสั้นต่ำหรือเท่ากับสูง 0 ความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิผิววัสดุกับอุณหภูมิอากาศ (ตามทฤษฎีของ ideal surface จะมี $\Delta T=0$ เมื่อมีการคายรังสี หมายถึง ไม่มีการจลความร้อนและไม่มีการรับความร้อน) สำหรับ ideal surface จะมี $\Delta T = 32^\circ\text{C}$ ในเดือนมกราคม และ 9.5°C ในเดือนกรกฎาคมของประเทศไทย

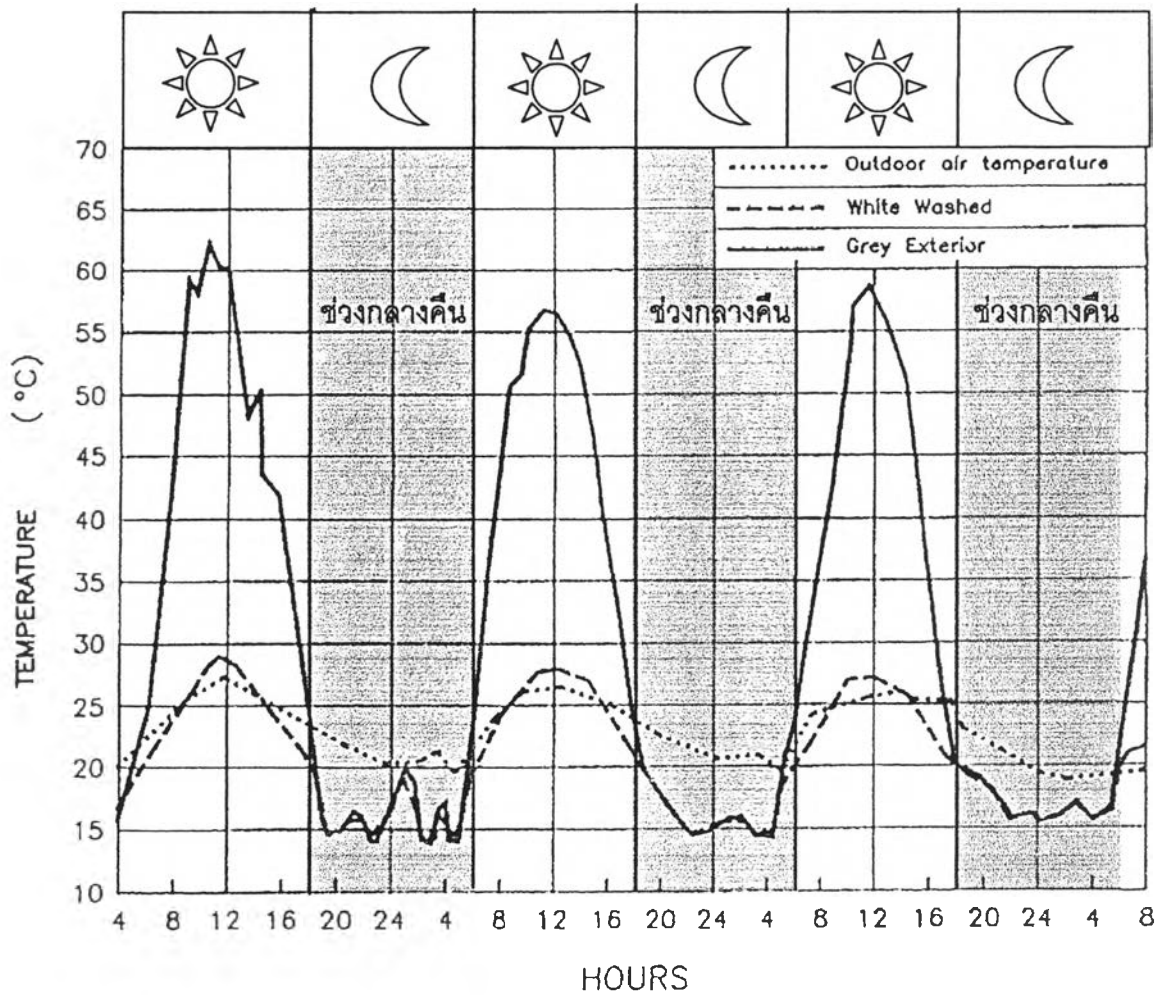
การศึกษาการทำความเย็นโดยการคายรังสีความร้อนกับท้องฟ้าในประเทศไทย ได้ทดลองสร้างอุปกรณ์ทำน้ำเย็นตามหลักการแผ่รังสีความร้อนจากวัตถุกับท้องฟ้า มีน้ำเย็นในระบบอยู่ 55 ลิตร และสีทาบนแผ่นทดลอง 2 แผ่นที่ขนาด 1.977 ตารางเมตร ทาสีขาวและสีดำอย่างละแผ่น 1 แผ่น ทำการศึกษาทดลองในช่วงปลายฤดูร้อนถึงต้นฤดูฝน (23 เม.ย. - 19มิ.ย. 2533) ผลการทดลองพบว่า (พงศธร มนูญพัฒน์พงศ์, 2533)

- แผ่นทดลองสามารถทำน้ำเย็นให้มีอุณหภูมิต่ำสุด 23°C ซึ่งต่ำกว่าอุณหภูมิอากาศ $0.4-3.4^{\circ}\text{C}$
- สีที่ทาบนแผ่นทดลองไม่มีความแตกต่างกันต่อความเย็นในช่วงดังกล่าว
- ประสิทธิภาพการคายรังสีความร้อนของระบบ (radiative efficiency) มีค่า 54-58%
- มีค่า ϵ สูงสุดที่มุมเอียงของแผงคายรังสีน้อยที่สุด และค่าการสูญเสียความร้อนมีค่ามากที่สุดที่มุมเอียงน้อยที่สุด

จะเห็นได้ว่าการทำความเย็นด้วยการคายรังสีความร้อน จะมีอุณหภูมิไม่ต่ำกว่าอุณหภูมิอากาศมากนักในสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น แต่เป็นวิธีการทางธรรมชาติที่ประหยัดพลังงาน ราคาถูกและไม่เกิดมลภาวะ

ในขณะเดียวกันได้มีการศึกษาอิทธิพลของสีที่มีผลต่ออุณหภูมิผิวของหลังคา โดยทดลองจากหลังคาที่ทำจาก asbestos cement ทาด้วยสีดำและขาว ที่เมือง Hafia ในประเทศซึ่งที่มีสภาพอากาศชื้น (humid climate) ในฤดูร้อนของปี ค.ศ. 1964 พบว่า สีของหลังคาที่แตกต่างกันจะมีผลต่ออุณหภูมิในช่วงเวลากลางวัน แต่จะไม่มีผลต่ออุณหภูมิผิวของหลังคาในช่วงเวลากลางคืน โดยทั้งสองสีจะมีอุณหภูมิผิวลดลงต่ำกว่าอุณหภูมิอากาศใกล้เคียงกัน (ประมาณ 5-6 องศาเซลเซียส) นอกจากนี้ในทุกๆคืน จะมีน้ำค้างจำนวนมากเกาะอยู่บนหลังคา (Givoni, 1994:11) ดังแผนภูมิที่ 2-9

แผนภูมิที่ 2-9 แสดงพฤติกรรมของอุณหภูมิผิววัสดุที่เคลือบสีเทากับขาว (Givoni, 1994:11)

เมื่อศึกษาคุณสมบัติค่าการดูดซับและคายรังสีของผิววัสดุพบว่า ผิววัสดุมีการดูดซับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์แตกต่างกัน แต่จะมีค่าการคายรังสีออกจากผิววัสดุใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 2-5) ดังนั้น สีของการเคลือบผิวหรือค่าการดูดซับรังสีของผิวไม่มีผลในเวลากลางคืน แต่จะพิจารณาจากการคายรังสีคลื่นยาวจากผิววัสดุเป็นสำคัญ

ตารางที่ 2-5 แสดงคุณสมบัติการดูดซับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์กับการคายรังสีคลื่นยาวจากผิววัสดุ

พื้นผิว	สีดำ	สีขาว
Short -wave Absorptance	0.94-0.98	0.20
Long-wave Emittance	0.88	0.91

ที่มา: Anderson, 1977: 354-355

จากทฤษฎีและงานวิจัยข้างต้น คุณสมบัติทางกายภาพของผิวหลังคาที่ต่างกันเช่น ค่าการคายรังสีคลื่นยาว ชนิดผิววัสดุ สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ว่า วัสดุที่มีค่าการคายรังสีต่างกันจะมีผลต่อปริมาณน้ำค้างที่เกิดขึ้นต่างกัน

2.4 มวลสารของวัสดุกับการเกิดน้ำค้าง

จากการสังเกตน้ำค้างตามธรรมชาติจะเห็นหยดน้ำเกาะอยู่บนใบไม้หรือใบหญ้า ในขณะที่คอนกรีตไม่มีหยดน้ำเกาะ ทั้งนี้ ในตอนกลางวันที่วัตถุได้รับรังสีความร้อน วัตถุจะกักเก็บความร้อนไว้จนเต็มมวลสาร มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวัตถุ ดังเช่น ใบไม้หรือคอนกรีตซึ่งมีมวลสารต่างกัน จะมีค่าความจุความร้อน^๑แตกต่างกันด้วย วัตถุที่มีมวลสารมากก็จะเก็บความร้อนมาก วัตถุที่มีมวลสารน้อยก็จะเก็บความร้อนได้น้อย เนื่องจากเมื่อได้รับพลังงานความร้อนในระดับหนึ่งจะพบว่า วัสดุที่มีมวลสารน้อยและมีค่าความจุความร้อนต่ำเช่น มวลสารของใบไม้มีความสามารถในการสะสมความร้อนต่ำ ความร้อนที่เติมเข้าไปจะเต็มเร็วและไม่เกิดการหน่วงเหนี่ยวความร้อน ส่งผลให้มวลสารถ่ายเทความร้อนออกไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่มวลสารที่มีค่าความจุความร้อนมากและมีการหน่วงเหนี่ยวความร้อนสูง เช่น คอนกรีต จะกักเก็บความร้อนสูงกว่า ความร้อนที่เติมเข้าไปในมวลสารจะช้ากว่า ทำให้ถ่ายเทความร้อนได้ช้ากว่า

ในช่วงเวลากลางคืน เมื่ออุณหภูมิอากาศลดลงใบไม้จะถ่ายเทความร้อนออกจากมวลสารได้รวดเร็ว เนื่องจากใบไม้มีการสะสมความร้อนน้อย ส่งผลให้มีอุณหภูมิผิวลดลงต่ำกว่าจุดน้ำค้าง จึงเกิดหยดน้ำเกาะอยู่ตามผิวใบ ในขณะที่คอนกรีตยังมีความร้อนสะสมอยู่ในมวลสาร การถ่ายเทความร้อนเป็นไปอย่างช้าๆ ทำให้อุณหภูมิผิวไม่สามารถลดลงต่ำกว่าจุดน้ำค้างได้

---

^๑ ค่าความจุความร้อน (heat capacity) หรือการกักเก็บความร้อนของมวลสารต่อปริมาตร มีความสัมพันธ์กันระหว่างความร้อนและอุณหภูมิ ถูกจำกัดความด้วย ปริมาณพลังงานความร้อนที่กักเก็บต่อ 1 หน่วยปริมาตร ซึ่งทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น 1 °F มีหน่วยเป็น Btu/ft³°F (heat capacity = ความหนาแน่น (density) * ค่าความจุความร้อนจำเพาะ (specific heat) และ thermal storage capacity = density * specific heat * conductivity)

ตารางที่ 2 - 6 การเปรียบเทียบมวลสารประเภท Low, Medium และ High Mass

Material		Specific heat หน่วย Btu / lb. °F	Density หน่วย lb / ft ³
Low mass	เหล็ก (steel)	0.12	450
	อลูมิเนียม (aluminum)	0.21	171
	ไม้	0.39	35.6-41.2
Medium mass	ก่ออิฐ (brick)	0.19	120
High mass	คอนกรีต	0.19-0.24	144
	หิน (limestone)	0.19	180

ที่มา: ASHRAE, 1997: 24.4-24.7

จากตารางที่ 2-6 ได้แบ่งประเภทของมวลสารของวัสดุออกเป็นมวลสารน้อย มวลสารกลาง และมวลสารมาก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระหว่างคอนกรีตกับอลูมิเนียม พบว่า อลูมิเนียมสามารถรับความร้อนและสูญเสียความร้อนได้เร็วกว่าคอนกรีต อันเป็นมาจากสมการ

$$Q = m * S * \Delta t$$

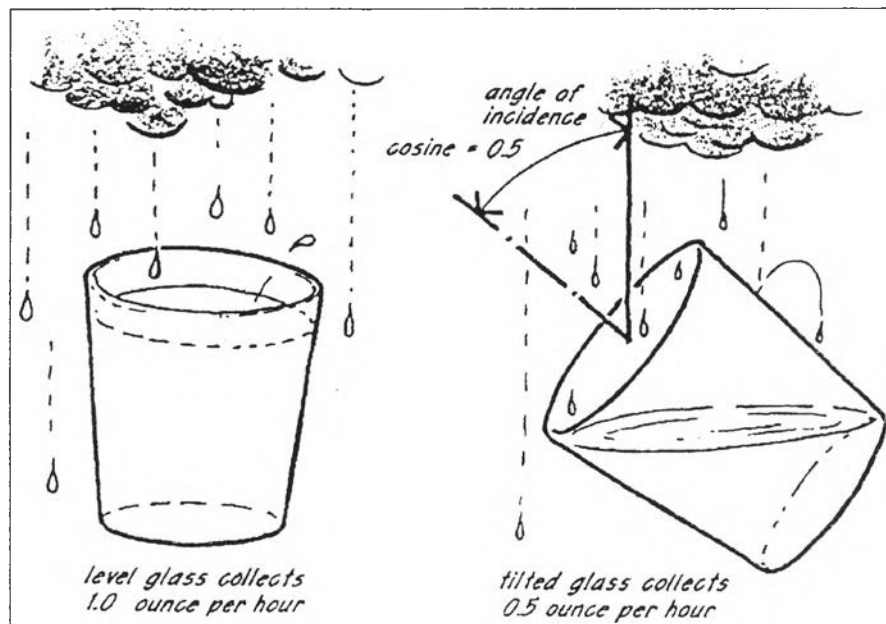
(ที่มา: Bansal, Gerd and Grenot, 1994 :42)

- โดยที่ Q = พลังงานที่สะสมในวัสดุ หน่วย kJ หรือ Btu
 m = มวลสารของวัสดุ หน่วย กิโลกรัมหรือปอนด์
 S = ค่าความจุความร้อนจำเพาะ (specific heat) หน่วย Btu/lb. °F
 Δt = ผลต่างของอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากเดิม

เมื่อให้พลังงานความร้อนกับวัสดุเท่ากัน วัสดุที่มีมวลสารน้อยจะมีพลังงานที่สะสมในตัววัสดุน้อยส่งผลให้อุณหภูมิเพิ่มขึ้นหรือลดลง 1 °F รวดเร็วกว่าวัสดุที่มีมวลสารมาก ฉะนั้น สามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า มวลสารของหลังคาที่ต่างกันจะมีผลต่อการเกิดปริมาณน้ำค้างและความเย็นที่ต่างกัน

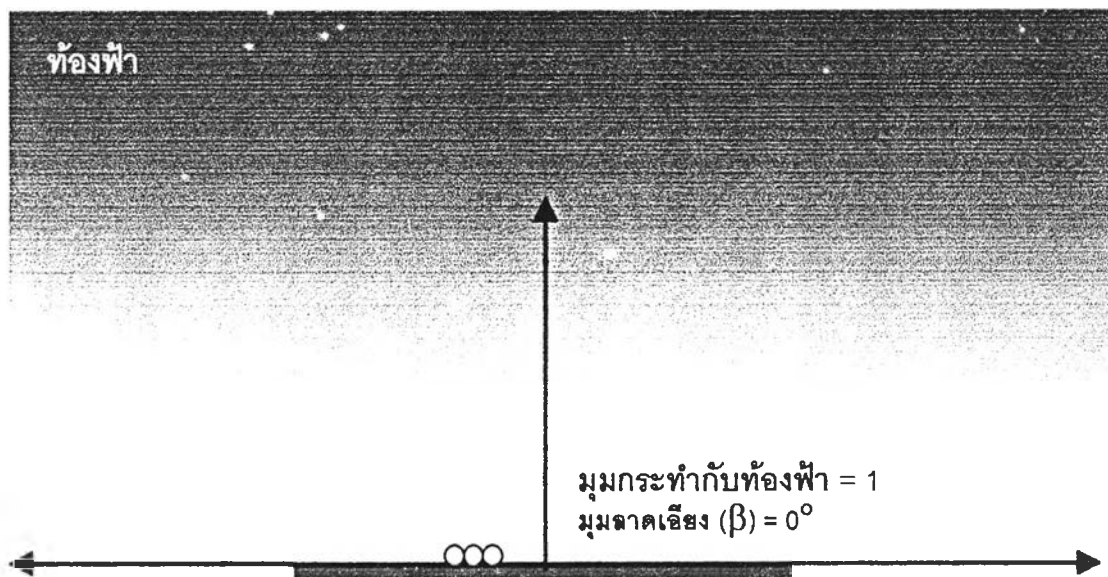
2.5 มุมเอียงของหลังคา กับ ปริมาณน้ำค้าง

มุมเอียงหลังคาที่มีผลต่อมุมที่เปิดสู่ท้องฟ้า (angle factor) เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อปริมาณน้ำค้างและพลังงานที่เกิดขึ้น จะสังเกตได้จากการเกิดน้ำค้างบนหลังคาในตอนเช้า พบว่าบริเวณหลังคาจะมีความชื้นมากกว่าบริเวณที่เอียงลาด ในขณะที่มีน้ำค้างที่น้อยมากหรือไม่มีเลยในบริเวณด้านข้าง จากปรากฏการณ์นี้เป็นผลจาก ในมุมปกติหรือแนวระนาบจะสามารถรองรับรังสีได้เต็มที่ เมื่อเอียงพื้นผิวนั้นจะทำให้ความเข้มของรังสีที่ได้รับลดลง ตัวอย่างเช่น พลังงานของรังสี (radiant energy) ในมุมปกติ (0 angle of incidence) เท่ากับ $275 \text{ Btu/h}\cdot\text{ft}^2$ แต่ถ้าเอียงทำมุม 60 ($\cosine 60 = 0.5$) พื้นผิวนั้นจะได้รับพลังงานเพียง $137.5 \text{ Btu/h}\cdot\text{ft}^2$ (Moore, 1993: 14) ดังภาพที่ 2-18

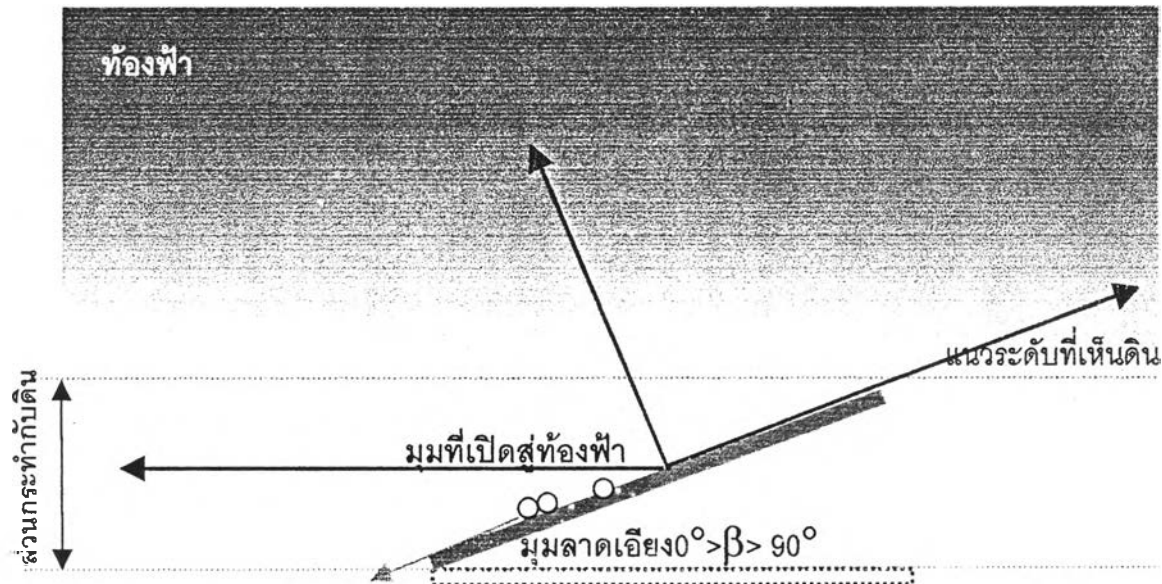

ภาพที่ 2-18 แสดงการเปรียบเทียบมุม cosine ของการรับน้ำ (water glass analogy)

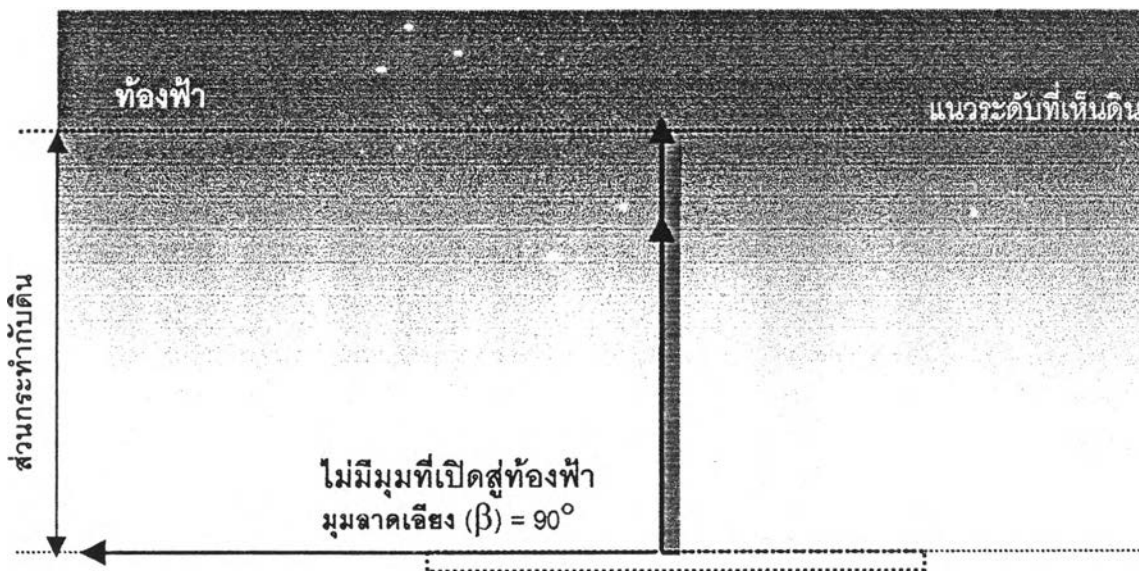
ที่มา Moore, 1993: 14

กรณีที่ 1 ไม่มีมุมเอียงหลังคา แต่มุมที่เปิดสู่ท้องฟ้ามากที่สุด (angle factors = 1 Hemisphere)
แต่น้ำค้างไม่ไหล

กรณีที่ 2 มีมุมเอียงหลังคามากขึ้น แต่มุมที่เปิดสู่ท้องฟ้าน้อยลง ($0.5 < \text{Angle factor} < 1$)
ทำให้น้ำค้างไหลเมื่อมีปริมาณมาก

กรณีที่ 3 มีมุมเอียงหลังคามากที่สุด แต่ไม่มีมุมที่เปิดสู่ท่อน้ำ (Angle factor = 1/2 Hemisphere)
 น้ำค้างอาจไม่เกิดหรือเกิดเล็กน้อย

ภาพที่ 2-19 แสดงการเปรียบเทียบมุมเอียงหลังคา กับมุมที่เปิดสู่ท่อน้ำ (angle factor) ที่ต่างกันตามกรณี 1-3

จากการคายรังสีจากพื้นผิวมีลักษณะครึ่งทรงกลม (hemisphere) และขึ้นอยู่กับมุมที่เปิดสู่ท่อน้ำ เมื่อเอียงหลังคา ($\beta > 0^\circ$) จะมีมุมบางส่วนเปิดสู่ท่อน้ำและบางส่วนทำมุมกับพื้นผิวโดยรอบ (surrounding) ทำให้ความเข้มของการคายรังสีลดลง เมื่อเอียงหลังคาเพิ่มขึ้นจนถึง 90° จะเห็นได้ว่าไม่มีส่วนใดที่แลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับท่อน้ำเลย การที่มุมหลังคาเพิ่มขึ้นจะทำให้ความเข้มของการคายรังสีลดลง เป็นผลจาก angle factor: F หรือเรียกอีกอย่างว่า concept of configuration factor โดยที่

$$F = \text{Angle Factor หรือ Shape Factor}$$

$$= \frac{1}{2}(1 + \cos\beta)$$

ดังนั้นสรุปได้ว่า ในแนวระนาบ ($\beta=0^\circ$) มีมุมที่เปิดสู่ท่อน้ำมากที่สุด (angle factor = 1) และเมื่อ $\beta=90^\circ$ มีมุมที่เปิดสู่ท่อน้ำน้อยที่สุด (angle factor 0.5) ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ค

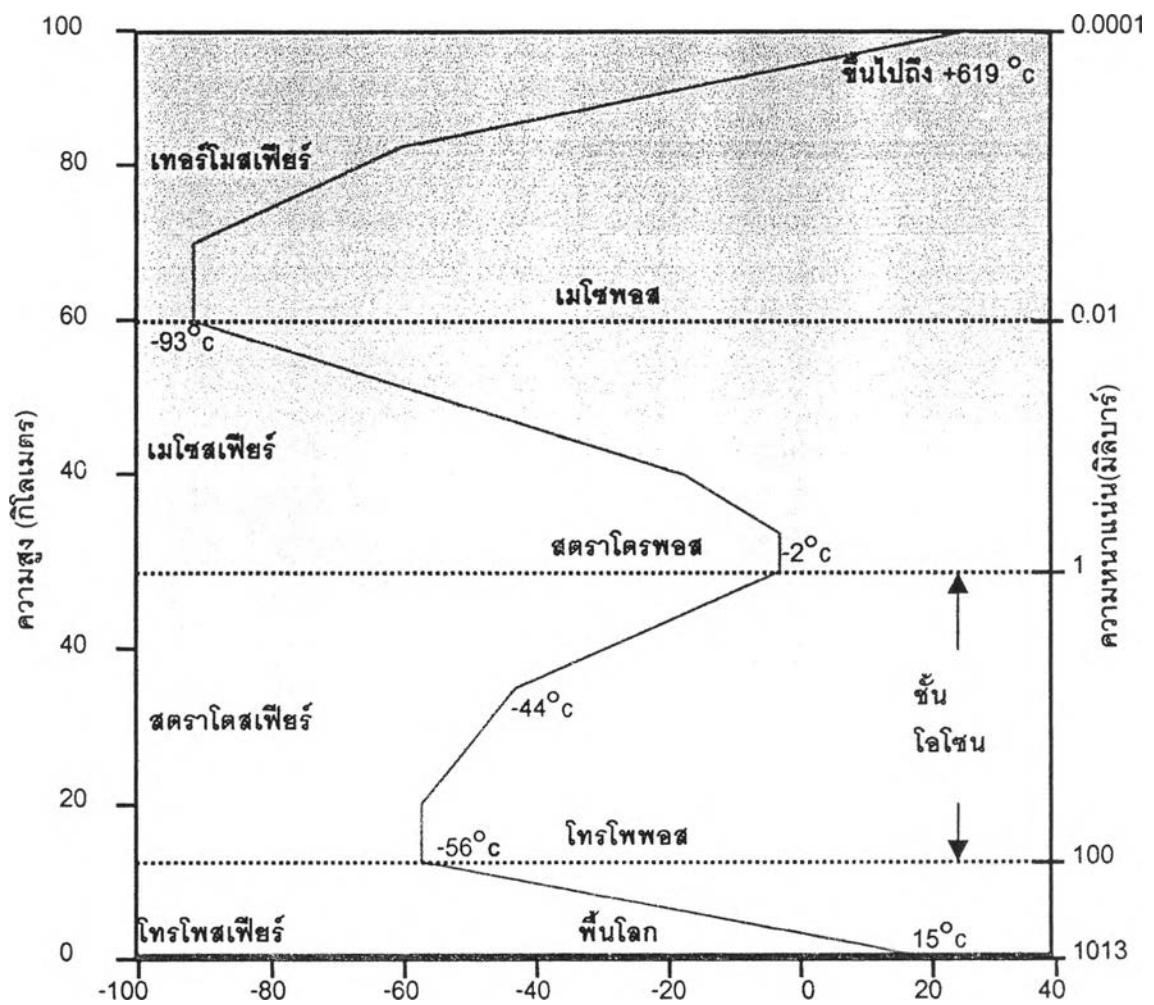
แต่อย่างไรก็ตาม การมีหยดน้ำเกาะบนพื้นผิวหลังคานั้นจะเป็นฟิล์มที่สกัดกั้นการแลกเปลี่ยน อุณหภูมิกับท้องฟ้า และเกิดการถ่ายเทความร้อนระหว่างน้ำค้างกับพื้นผิวแทน นอกจากนี้จะทำให้ แผ่นหลังคาเปียกชื้น เกิดการกักความร้อนได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการศึกษาคุณสมบัติของหลังคาที่เหมาะสม ระหว่างการทำให้เกิดน้ำค้างและการไหลของน้ำค้าง เพื่อให้หยดน้ำไหลลงอย่างรวดเร็วและมีปริมาณ เก็บสะสมได้ โดยตั้งเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ว่า มุมเอียงหลังคามีผลต่อปริมาณน้ำค้างและปริมาณ ความเย็นบนหลังคา

2.6 สภาพท้องฟ้าและการคายรังสีระหว่างพื้นผิวกับท้องฟ้า

ท้องฟ้า (sky) เปรียบเสมือนพื้นผิวโอบล้อมขนาดใหญ่ (enclose surface) สัดส่วนพื้นที่ของ แผ่นหลังคาเล็กมากเมื่อเทียบกับท้องฟ้า มีบรรยากาศเป็นแหล่งความเย็นที่สำคัญในการแลกเปลี่ยน อุณหภูมิ และไกลออกไปกว่านั้นเรียกว่า "อวกาศ (outer space)" บรรยากาศที่ห่อหุ้มโลกเป็น ตัวกั้นระหว่างอวกาศกับโลก ประกอบด้วยก๊าซต่างๆ เช่น ไนโตรเจน ออกซิเจน คาร์บอนไดออกไซด์ ไอน้ำ และฝุ่นละออง

บรรยากาศจะทำหน้าที่คล้ายเรือนกระจก บรรยากาศซึ่งมีไอน้ำอยู่จะทำหน้าที่เป็นร่มหรือหลัง คากันความร้อนที่เข้ามาถึงโลกและที่ออกไปจากโลกด้วย เกิดการสมดุลทางอุณหภูมิของโลกและ บรรยากาศที่ทำให้โลกรับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ไว้เท่าใดก็จะส่งกลับออกไปสู่อวกาศเท่านั้น (เจริญ เจญร์ชต์ภาคย์, 2536: 19) บรรยากาศมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปตามชั้นความสูงโดยใช้ อุณหภูมิ แบ่งออกเป็น 5 ชั้นได้แก่

1. ชั้นโทรโพสเฟียร์ (Troposphere)
2. ชั้นสตราโตสเฟียร์ (Stratosphere)
3. ชั้นเมโซสเฟียร์ (Mesosphere)
4. ชั้นเทอร์โมสเฟียร์ (Thermosphere)
5. ชั้นเอ็กโซสเฟียร์ (Exosphere)

แผนภูมิที่ 2 - 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิกับความสูงของชั้นบรรยากาศ (ภาพปรับปรุงจาก เจริญ เจริญ รัชต์ภาคย์, 2536: 1)

บรรยากาศชั้นโทรโพสเฟียร์ (Troposphere) มีลักษณะสำคัญดังนี้

- คือบริเวณความสูงตั้งแต่พื้นดิน - ความสูงไม่เกิน 12 กิโลเมตร (25,000 ฟุตที่บริเวณขั้วโลก และ 60,000 ฟุตที่บริเวณศูนย์สูตร) ในฤดูร้อนจะมีความสูงมากกว่าฤดูหนาว ดังภาพ
- อุณหภูมิของบรรยากาศในชั้นนี้ลดลงตามความสูงที่เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยจะลดลงประมาณ 6.5°C ต่อกิโลเมตร จนถึงสุดเขตโทรโพสเฟียร์เรียกว่า "โทรโพพอส (Tropopause) บริเวณเส้นศูนย์สูตรจะมีอุณหภูมิของชั้นบรรยากาศประมาณ -80°C และ -55°C บริเวณเส้นศูนย์สูตร (เจริญ เจริญรัชต์ภาคย์, 2536: 1-2)
- บรรยากาศชั้นนี้จะเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ เช่น ฝนหรือพายุ ที่ระดับใกล้ผิวโลกจะมีมวลอากาศมากซึ่งอากาศมีการเคลื่อนไหวทั้งแนวตั้งและแนวนอน

บรรยากาศชั้นสตราโตสเฟียร์ (Stratosphere) มีลักษณะสำคัญดังนี้

- คือบริเวณความสูงจากโทรโพพอส ถึงความสูง 55 กิโลเมตร
- อุณหภูมิและความหนาแน่นของบรรยากาศค่อนข้างคงที่หรือสูงขึ้นเล็กน้อย ไม่เปลี่ยนแปลงตามความสูง โดยมีค่าอุณหภูมิกอากาศประมาณ -45°C ถึง -65°C บรรยากาศจัดตัวเป็นแผ่น ค่อนข้างเรียบและมีการเคลื่อนไหวตามแนวนอนอย่างเดียวไม่มีเมฆและอยู่สูงจากระดับพายุ
- สุดเขตสตราโตสเฟียร์ซึ่งเรียกว่า "สตราโตพอส (Stratopause)" จะมีก๊าซโอโซนเป็นแนวป้องกันอันตรายจากรังสีอัลตราไวโอเล็ต

บรรยากาศชั้นเมโซสเฟียร์ (Mesosphere) มีลักษณะสำคัญดังนี้

- คือบริเวณชั้นบรรยากาศที่มีความสูงตั้งแต่ 55-80 กิโลเมตร สุดเขตเมโซสเฟียร์เรียกว่า "เมโซพอส (Mesopause)"
- อุณหภูมิของบรรยากาศลดลงตามความสูง อุณหภูมิที่ประมาณ -140°C

บรรยากาศชั้นเทอร์โมสเฟียร์ (Thermosphere) หรือไอโอโนสเฟียร์ (Ionosphere) มีลักษณะสำคัญดังนี้

- คือบริเวณชั้นบรรยากาศที่มีความสูงตั้งแต่ 80-800 กิโลเมตร
- อุณหภูมิของบรรยากาศเพิ่มขึ้นตามความสูง ความร้อนในบริเวณนี้เกิดขึ้นจาก ปริมาณของก๊าซออกซิเจนที่ดูดซับรังสีอัลตราไวโอเล็ตไว้
- ก๊าซในบรรยากาศเริ่มมีการแตกแยกเป็นอิเล็กตรอนและไอออนชั้น (อนุภาคอิสระซึ่งมีประจุไฟฟ้าบวกหรือลบ) เรียกบรรยากาศชั้นนี้ว่า "ไอโอโนสเฟียร์ (Ionosphere)" ประกอบด้วย ชั้นดี (D-layer) ชั้นอี (E-layer) และชั้นเอฟ (F-layer)ตามความสูงที่ต่างกัน
- บรรยากาศชั้นนี้มีความสำคัญในการสื่อสารระยะไกล เพราะบรรยากาศสามารถสะท้อนคลื่นวิทยุได้

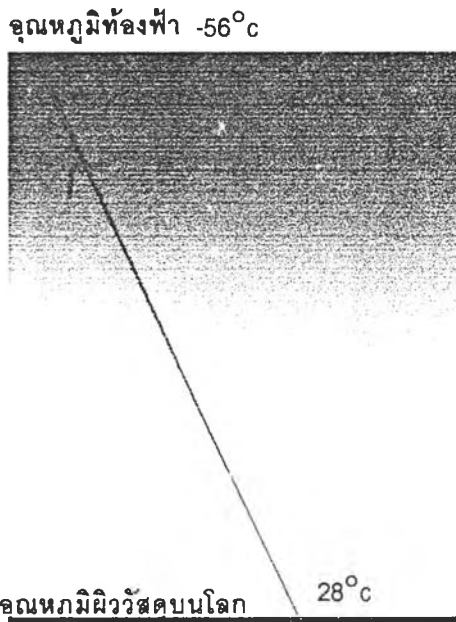
บรรยากาศชั้นเอ็กโซสเฟียร์ (Exosphere) มีลักษณะสำคัญดังนี้

- คือบริเวณความสูงตั้งแต่ระดับ 800 กิโลเมตรขึ้นไป
- เป็นบรรยากาศชั้นนอกสุดที่ห่อหุ้มโลก และมี "แนวรังสีแวนแอลเลน" รวมตัวอยู่ในชั้นนี้
- อนุของก๊าซในบรรยากาศจะอยู่แยกกันและจะค่อยๆกลืนกับอวกาศ

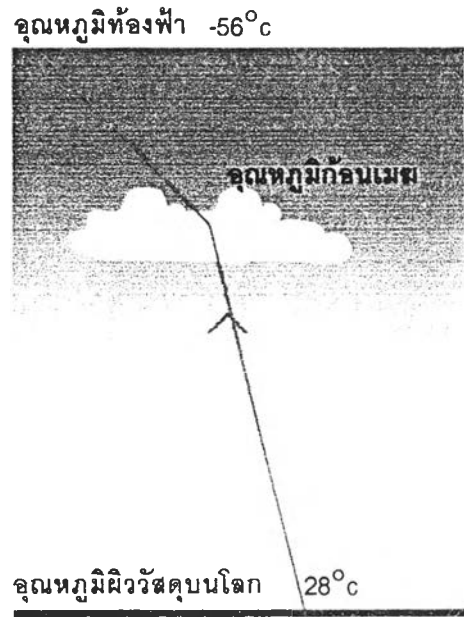
จากลักษณะของบรรยากาศข้างต้น จะเห็นได้ว่าอุณหภูมิของท้องฟ้าผกผันตามความสูงในชั้นที่ใกล้พื้นโลก อุณหภูมิของท้องฟ้าที่เขตโทรโพพอสจะเป็นแหล่งความเย็นที่สำคัญต่อการคายความร้อนสู่ท้องฟ้าของพื้นผิววัสดุบนโลก เมื่อท้องฟ้าโปร่งหรือถ้าไม่มีบรรยากาศแล้ว การสูญเสียความร้อนให้กับอวกาศจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งถือว่าดีที่สุด

แต่ในสภาพท้องฟ้าโดยทั่วไป เมฆจะเป็นปรากฏการณ์สำคัญในบรรยากาศที่เกิดจากการกลั่นตัวของไอน้ำในอากาศที่ลอยตัวสูงขึ้นและเย็นลง รวมกันเห็นเป็นก้อนเมฆ สิ่งสำคัญที่ช่วยในการกลั่นตัวของไอน้ำเป็นเมฆคือ "อนุภาคกลั่นตัว (condensation nuclear)" ซึ่งเป็นผงขนาดเล็กที่ดูดน้ำในบรรยากาศ คุณสมบัติของบรรยากาศจะมีลักษณะโปร่งใสน้อยกว่าสุญญากาศ เมื่อปริมาณเมฆเพิ่มขึ้น จะเป็นตัวสกัดกั้นการแลกเปลี่ยนอุณหภูมิระหว่างพื้นผิวหลังคา กับท้องฟ้าลดลง ทำให้ผิวหลังคาแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับก้อนเมฆแทนที่จะแลกเปลี่ยนอุณหภูมิกับท้องฟ้าโดยตรง สามารถแบ่งสภาพท้องฟ้าจากปริมาณเมฆ ได้แก่

1. สภาพท้องฟ้าโปร่งหรือไม่มีเมฆคลุม (clear sky)
2. สภาพท้องฟ้าที่มีเมฆปกคลุมบางส่วน (partly cloudy sky)
3. สภาพท้องฟ้าที่ปกคลุมด้วยเมฆ (overcast sky)

กรณีที่ 1 สภาพท้องฟ้าแจ่มใส

กรณีที่ 2 สภาพท้องฟ้ามีเมฆบางส่วน

กรณีที่ 3 สภาพท้องฟ้ามีเมฆมาก

ภาพที่ 2-20 แสดงการแลกเปลี่ยนรังสีความร้อนกลับสู่ท้องฟ้า ในสภาพท้องฟ้าที่ต่างกัน

สภาพท้องฟ้าหรืออุณหภูมิของท้องฟ้าจะมีการแปรปรวนตลอดเวลา เนื่องจากการกระจายรังสีของบรรยากาศมีลักษณะไม่มีรูปแบบ (non-uniform) ขึ้นอยู่กับมุม zenith angle และความยาวคลื่น ท้องฟ้าที่อยู่ใกล้แนวระนาบ (Horizontal) จะมีอุณหภูมิเท่ากับอุณหภูมิอากาศใกล้พื้นดิน จากสภาพดังกล่าวทำให้มีการศึกษาอุณหภูมิและการคายรังสีระหว่างอวกาศกับพื้นผิวบนโลกหลายงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ ตัวอย่างเช่น การศึกษาการคายรังสีโดยบรรยากาศ ที่ประมาณค่าจากความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิของพื้นผิวบนโลกกับอุณหภูมิท้องฟ้า เรียกอีกอย่างว่า "อุณหภูมิประสิทธิผล (Effective Sky Temperature; T_{sky})" ค่าหนึ่ง โดยประมาณค่าจาก

$$E = \epsilon_{SKY} \sigma T_a^4$$

โดยที่ T_a = อุณหภูมิอากาศ

$$\epsilon_{SKY} = 0.741 + 0.0062 T_{DP} \quad (\text{Berdaul, 1987:4})$$

$$\epsilon_{SKY} = 0.787 + 0.0028 T_{DP} \quad (\text{Givoni,})$$

⁹ วัตถุโปร่งใส (Transparent Body) คือ วัตถุที่มีความสามารถส่งผ่านพลังงานจากการอาบรังสีได้ทั้งหมด (มนตรี อิงเจริญ, 2540: 8)

อุณหภูมิท้องฟ้าเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดค่าได้โดยตรง อุณหภูมิท้องฟ้าสัมพันธ์กับอุณหภูมิอากาศแวดล้อม (Ambient Temperature) ประมาณค่าได้จากสมการ (Swinbank, 1963 อ้างใน Duffie and Beckman, 1980: 123)

$$T_{SKY} = 0.0552T_a^{1.5}$$

ก็ต่อเมื่อ - มีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 25%

อุณหภูมิท้องฟ้าที่มีความสัมพันธ์ของปริมาณไอน้ำในอากาศ (Water Vapor) จะได้สมการที่เกี่ยวข้องกับอุณหภูมิอากาศและอุณหภูมิที่จุด Dew Point ดังนี้ (Brunt, 1932 และ Bliss, 1961 อ้างใน Duffie and Beckman, 1980:122)

$$T_{SKY} = T_a [0.8 + (T_{dp} - 273)/250]^{1/4}$$

ก็ต่อเมื่อ - มีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 25%

- ความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิอากาศกับอุณหภูมิท้องฟ้าเท่ากับ 10°C สำหรับเขตร้อนชื้นและ 30°C สำหรับเขตหนาวแห้ง

อุณหภูมิท้องฟ้าที่ไม่คงที่ จะขึ้นอยู่กับอุณหภูมิอากาศ อุณหภูมิจุดน้ำค้าง และปริมาณเมฆ ดังนั้น แหล่งพลังงานจากการคายรังสี (Radiative Cooling) ของพื้นผิวหลังคาจะอยู่ในช่วง $8 - 13 \mu\text{m}$. สามารถประมาณค่าได้จาก

$$T_{SKY} = T_a [0.711 + 0.0056T_{dp} + 0.000073T_{dp}^2 + 0.013\cos(15t)]^{1/4}$$

(Berdahl and Martin, 1984 อ้างใน Duffie and Beckman, 1991:158)

ก็ต่อเมื่อ - มีอุณหภูมิจุด Dew Point ระหว่าง -20°C ถึง 30°C

- ความแตกต่างของอุณหภูมิอากาศกับอุณหภูมิท้องฟ้าเท่ากับ 5°C สำหรับเขตร้อนชื้นและ 30°C สำหรับเขตหนาวแห้ง

การศึกษาเกี่ยวกับอุณหภูมิท้องฟ้าสำหรับภูมิอากาศร้อนชื้นของประเทศไทยพบว่า อุณหภูมิประสิทธิภาพของท้องฟ้า (Effective Sky Temperature) จะแปรเปลี่ยนไปตามสถานที่ อุณหภูมิอากาศ ฤดูกาล จำนวนไอน้ำในบรรยากาศ สามารถประมาณค่าจากสมการ (ศิริชัย เทพา, 2525)

$$T_{sky} = T_a - 6$$

$$T_{sky} = T_a - 20 \text{ (สำหรับฤดูหนาว)}$$

$$\begin{aligned} \text{โดยที่ } T_a &= \text{อุณหภูมิอากาศแห้ง} \\ T_{\text{SKY}} &= \text{อุณหภูมิท้องฟ้า} \end{aligned}$$

จากสมการข้างต้น ยังไม่มีงานวิจัยสามารถวัดอุณหภูมิท้องฟ้าที่แน่นอนได้ เนื่องจากท้องฟ้าแปรเปลี่ยนตลอดเวลา (Non Uniform) ตามจำนวนเมฆ ฤดูกาล อุณหภูมิอากาศ หรือจำนวนไอน้ำในอากาศ เป็นต้น โดยในการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดท้องฟ้าเป็นตัวแปรที่ไม่ทราบค่า (Unknown Factor) เมื่อกำหนดค่าคงที่ $K = \epsilon \sigma F A$

$$Q = \epsilon \sigma F A (T_r - T_{\text{space}})^4 = (\text{Sky Factor}) * \epsilon \sigma F A (T_a - T_i)^4$$

จะได้

$$Q = K(T_r - T_{\text{space}})^4 = (\text{Sky Factor}) * K(T_a - T_i)^4$$

จากสมการตัวแปรด้านสภาพท้องฟ้าอาจขึ้นอยู่กับวัน เดือน หรือฤดูกาล ทั้งนี้เมฆ (Clouds) จะมีส่วนทำให้อุณหภูมิท้องฟ้าสูงกว่าในสภาพท้องฟ้าแจ่มใส ดังนั้น ตัวแปรด้านสภาพท้องฟ้าจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อปริมาณน้ำค้างบนหลังคา

2.7 บทสรุปของการเกิดปริมาณน้ำค้างบนหลังคา

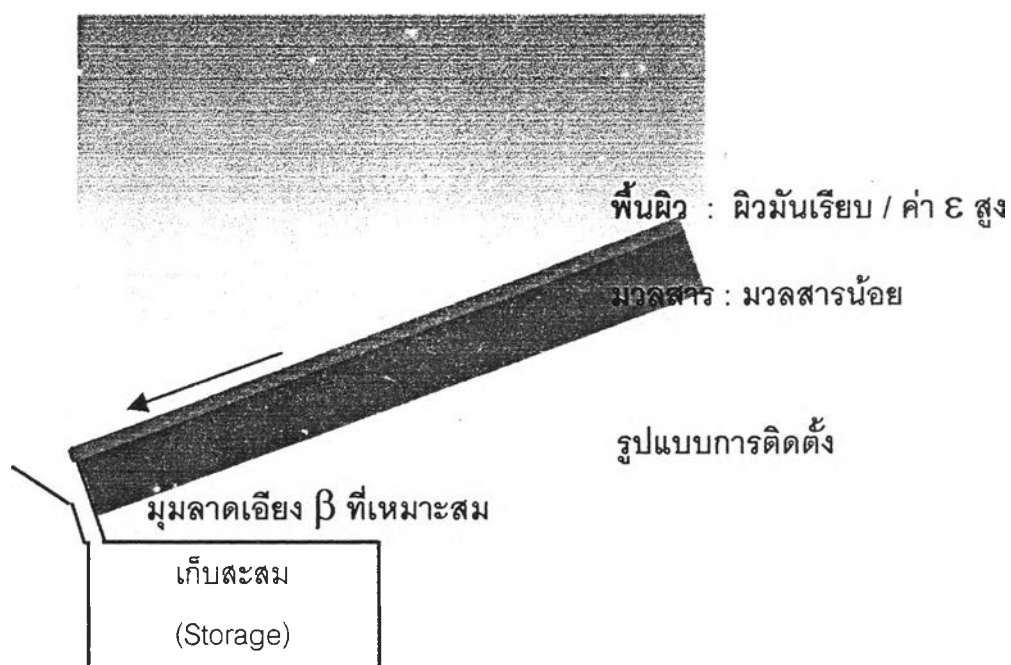
ความสามารถในการทำให้เกิดปริมาณน้ำค้างบนพื้นผิวหลังคาโดยวิธีการทางธรรมชาติ เนื่องจากจากมีวัสดุอุณหภูมิผิวต่ำกว่าอุณหภูมิจุดน้ำค้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรต่างๆ อันได้แก่

- ค่าการคายรังสีของพื้นผิววัสดุ วัสดุเคลือบผิว (coating surface)
- การสะสมความร้อนในมวลสารของวัสดุหลังคา
- มุมเอียงของหลังคา
- ความเร็วลมที่พัดผ่าน
- สภาพท้องฟ้า
- ความแตกต่างของอุณหภูมิอากาศระหว่างกลางวันและกลางคืน

ดังนั้น สิ่งสำคัญต่อการเกิดน้ำค้างบนหลังคาคือ การทำให้ผิวหลังคาที่อุณหภูมิผิวเย็นที่สุด โดยต่ำกว่าอุณหภูมิจุดน้ำค้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากคราบฝุ่นละออง (Tropical Staining) และหยดน้ำที่เกาะบนหลังคาเป็นหยดๆ ซึ่งถ้ามีมากก็จะทำให้แผ่นหลังคาเปื่อยและขึ้น ทั้งสองอย่างนี้จะเป็นตัว

การสำคัญทำให้การคายรังสีระหว่างแผ่นหลังคากับท้องฟ้าลดลง อีกทั้งทำให้เกิดการกักความร้อน ฉะนั้นจึงต้องทำให้ผิวหลังคาสะอาดอยู่เสมอ และทำให้น้ำค้างที่เกิดขึ้นไหลอย่างรวดเร็วที่สุด การออกแบบและเลือกวัสดุหลังคาจึงต้องคำนึง 3 ปัจจัยคือ

1. การเลือกวัสดุหลังคา ที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพื้นผิวและมวลสารของวัสดุ โดยพื้นผิววัสดุมีความเรียบและมีค่าการคายรังสีคลื่นยาว คือในช่วงความยาวคลื่นประมาณ 3-50 μm . โดยเฉพาะช่วง 8-13 μm . ซึ่งเป็นช่วงที่มีอิทธิพลของการแลกเปลี่ยนความร้อนกับท้องฟ้าได้ดีที่สุด
2. มุมลาดเอียงที่เหมาะสม ระหว่างการแลกเปลี่ยนรังสีความร้อนกับท้องฟ้า และการไหลของน้ำค้าง
3. รูปแบบการติดตั้งเพื่อเพิ่มการไหลของน้ำค้าง

ภาพที่ 2- 21 แนวความคิดการใช้ประโยชน์จากน้ำค้างที่เกิดขึ้นบนหลังคา